

Wereldbeeld

Tijdschrift voor de Verenigde Naties

■ Zestig jaar Verenigde Naties

Hoe? Zo!

Jaargang 29, nr. 131, 2005/4

Vereniging voor de Verenigde Naties

Wij, de volken van de Verenigde Naties verenigd voor een betere wereld

Reeds meer dan 60 jaar zetten de **Verenigde Naties** zich in voor een betere wereld. De werking van de VN kent een wisselend verloop. Toch blijft de VN een belangrijke plaats innemen in het menselijk streven naar een langdurige vrede en duurzame ontwikkeling.

De **Vereniging voor de Verenigde Naties** heeft tot doel de beginselen van de VN te verspreiden en de bevolking bewust te maken van de noodzakelijkheid van internationale samenwerking.

De VVN beoogt in Vlaanderen een betere kennis van en een beter begrip voor de werking en doelstellingen van de VN bij te brengen. Niet alleen de VN zelf, maar ook de verschillende hulporganen en gespecialiseerde organisaties komen aan bod. Als niet-gouvernementele organisatie volgt de VVN eveneens de Belgische inbreng en de mogelijke rol van Vlaanderen binnen de VN. De VVN wil op een objectieve, kritische en constructieve manier het debat rond internationale samenwerking en de rol die de wereldorganisatie hierbij kan spelen, voeren.

Wereldbeeld

Tijdschrift van de Vereniging voor de Verenigde Naties
(5 nrs. per jaar)
Themanummer naar aanleiding van 60 jaar Verenigde Naties

Verantwoordelijke uitgever en zetel

Prof. Dr. Jan Wouters, voorzitter
Instituut voor Internationaal Recht, KULeuven
Tiensestraat 41, 3000 Leuven
Tel. 016/32 51 22 – fax 016/32 54 64 –
jan.wouters@law.kuleuven.ac.be

Hoofredacteur

Dr. Sven Biscop
Koninklijk Instituut voor Internationale Betrekkingen
Naamsestraat 69, 1000 Brussel
Tel. 02/213 40 23 – fax 02/223 41 16 –
s.biscop@irri-kiib.be

Redactiecomité

Valérie Arnould (KIIB) – Eric De Brabandere (UGent) – Fanny Douvere (UGent) – Benedicte Hendrickx (KULeuven) – Ria Heremans (VVN) – Veronique Joosten (UA) – Kurt Laforce (VUB) – Charlotte Mertens (VVN) – Ann Pauwels (VUB) – Cedric Ryngaert (KULeuven) – Neri Sybesma (VUB) – Jan Wouters (KULeuven)

Auteursrichtlijnen

De redactie verwelkomt alle ingezonden artikels en opiniebijdragen over VN-verwante onderwerpen. De volledige auteursrichtlijnen zijn beschikbaar bij de hoofredacteur en op de website.

Website

www.vvn.be

Lidmaatschap

€ 15 per jaar te storten op rekening nr. 001-0468369-32

Lid van de Unie van de Uitgevers van de Periodieke Pers

met de steun van de administratie
Buitenlands Beleid van de
Vlaamse Gemeenschap

Edito: Valt er iets te vieren? En of!

De toon in de berichtgeving van de media over de Verenigde Naties is de laatste jaren opvallend negatief geëvolueerd. Je merkt dat wanneer je van journalisten naar aanleiding van 60 jaar VN steevast vragen krijgt als: “valt er eigenlijk iets te vieren?”; “is die VN meer dan een praatbarak?”; “is het niet van meet af aan misgelopen?”; “kan die organisatie nog wel een nuttige rol spelen in de 21ste eeuw?”. De berichtgeving over de afgelopen “Millennium + 5” Top in New York van 14-16 september 2005 was overwegend of zelfs uitsluitend negatief, en terzelfdertijd bijzonder fragmentarisch en oppervlakkig. Zo werd op televisie enkel die passage van de toespraak van Secretaris-Generaal Kofi Annan uitgezonden waarin hij kritiek uitte op het uitblijven van engagementen inzake ontwapening en non-proliferatie in de slottekst (*“This is a real disgrace”*), terwijl de algemene teneur van zijn interventie was dat in het slotdocument op belangrijke punten een akkoord was bereikt waarop de VN kunnen voortbouwen. Op 17 september, daags na de afloop van de Top, overheerste duidelijk een positieve toon in de toespraak van de Secretaris-Generaal voor de zopas geopende 60ste Algemene Vergadering, maar die hebben we niet in de Belgische media teruggevonden: *“We did not achieve everything – after all, we were ambitious, and set the bar very high. But by tackling a range of issues together, we clearly achieved a great deal. The Summit made breakthroughs in adopting strategies to fight poverty and disease, creating new machinery to win the peace in war-torn countries, and pledging collective action to prevent genocide. It made real progress on terrorism, human rights, democracy, management of the Secretariat, peacekeeping, and humanitarian response. And it opened doors to further action on global public health, global warming, and mediation.”*

Ondanks de vaagheid van diverse passages zit in het slotdocument van de Wereldtop inderdaad heel wat goeds. In een volgend nummer van dit tijdschrift komen we daar uitgebreid op terug. Maar het cynisme lijkt thans te overheersen. De schandaalsfeer waarin de VN ongelukkig genoeg terecht is gekomen met “olie voor voedsel”, de handtastelijkheden van sommige hoge functionarissen en de misbruiken bij een aantal blauwhelmen, blijkt bijzonder moeilijk om te buigen. Dit stelt helaas de enorme positieve kanten en verwezenlijkingen van de VN in haar 60-jarige geschiedenis in de schaduw.

Als Vereniging voor de Verenigde Naties staan wij geenszins kritiekloos tegenover de VN. Maar wij blijven geloven in de doelstellingen en fundamentele normen en waarden waarop de organisatie berust, en in de vitale noodzaak van een doeltreffende en geloofwaardige VN. Wij blijven voortgaan met onze inspanningen om de publieke opinie hierover beter te informeren.

Zo vindt u in dit VN-60 nummer van ons tijdschrift *Wereldbeeld* een beknopt overzicht van de rijke geschiedenis van zestig jaar Verenigde Naties, van de stichting in 1945 tot en met de ‘Millennium + 5 Top’ van september, van de hand van onze ere-voorzitter Neri Sybesma-Knol.

We leren eruit dat de VN zich hebben beziggehouden met alle grote wereldproblemen, en dat zij voor al die problemen oplossingen hebben aangereikt aan de Lidstaten. We leren echter ook dat het juist die Lidstaten zijn die een en ander samen in praktijk moeten brengen. En tenslotte zien we hoe de Organisatie is meegegroeid en ja, aangepast en hervormd, met het aantal leden, met nieuwe uitdagingen, met nieuwe bedreigingen, ... In een volgend nummer VN-60 laten we daarover mensen aan het woord die de Organisatie van binnenuit, als medewerker, of als diplomaat, van dichtbij hebben meegemaakt.

Ook ons boek *De Verenigde Naties: een wereld van verschil?* (Acco, 2005) is, met meer dan 30 bijdragen van 33 auteurs, waaronder de Vlaamse en federale buitenlandministers, een levend bewijs van ons werk voor en over de Organisatie.

Het was dan ook hartverwarmend dat Eerste Minister Verhofstadt, op de persconferentie die we naar aanleiding van de lancering van het boek op 23 juni organiseerden in het Brusselse Résidence Palace, het “deugddoend” noemde “dat de Vereniging voor de Verenigde Naties zo actief is in ons land”. De Premier achtte het boek “van grote waarde”, niet alleen omwille van de informatie die het bevat over de huidige organisatie en werking van de VN, maar ook omdat hij het leest “als een aanmoediging. Een aanmoediging om verder te gaan met multilateralisme, om verder te gaan met de

voortgang en met het wereldwijd respecteren van mensen en hun toekomst”; en omdat het boek “in ons land en daarbuiten een debat op gang zal brengen. Het moet ervoor zorgen dat mensen opnieuw beseffen dat ook de Verenigde Naties mensenwerk zijn. ... een mensenwerk dat dagdagelijks energie en inzet vraagt.” In de rede die de Premier op 15 september in New York uitsprak en die wij in dit nummer van Wereldbeeld weergeven, vinden we trouwens dezelfde gedachten terug.

Omdat de VVN wil blijven bijdragen tot het debat over de VN, maar vooral ook tot een juistere en meer genuanceerde duiding en informatie naar het algemene publiek toe, plannen wij in verschillende Vlaamse steden een groot aantal activiteiten naar aanleiding van 60 jaar Verenigde Naties. Hieronder vindt u een lijstje. Uiteraard bent u allen van harte welkom op al deze activiteiten!

Jan Wouters
Voorzitter VVN

Activiteiten naar aanleiding van zestig jaar Verenigde Naties

- Vrijdag 21 oktober 2005, 12 u.: lunchlezing over de VN-Wereldtop van 14-16 september 2005 door Ambassadeur Bénédicte Frankinet, Hoofd Dienst Verenigde Naties, Ministerie van Buitenlandse Zaken, op het Ministerie, Karmelietenstraat 15, Brussel)
- Maandag 24 oktober 2005, 11:30 u.: opening tentoonstelling “VN in posters” in het federaal Parlement, i.s.m. Senaat, Kamer van Volksvertegenwoordigers, RUNC en ANU
- Maandag 24 oktober 2005, 14 u.: persconferentie met Stad Brugge
- Maandag 24 oktober 2005, 19 u.: “nacht van de VN” te Leuven, Aula Pieter De Somer, i.s.m. ELSA Leuven, KIB en KU Leuven (met naast presentaties vanwege o.a. KU Leuven Rector Marc Vervenne en Ambassadeur Alex Reyn, twee recente films: “Hotel Rwanda” en “The Interpreter”)
- Dinsdag 25 oktober 2005, 12 u.: “De Verenigde Naties: een overblijfsel uit de 20e eeuw of een onvervangbare organisatie voor de 21e eeuw?”, lunchlezing door Prof. Jan Wouters, voorzitter VVN, Vredescentrum, Lombardenvest 23, Antwerpen
- Dinsdag 25 oktober 2005, 19:30, “De VN-millenniumtop in New York gewikt en gewogen”, debatavond i.s.m. Universiteit Antwerpen en Lessius, Lessius Hogeschool, Congreszaal Sint-Andries, Sint-Andriesstraat 2, Antwerpen. Met Bruno Van Der Pluijm (Ministerie van Buitenlandse Zaken), Prof. Marc Bossuyt (UA), Prof. Koen De Feyter (UA), Ann De Jonghe (Broederlijk Delen), moderator Jan Balliauw (VRT)
- Woensdag 26 oktober 2005, 19:30, “60 jaar VN”: paneldebat i.s.m. Universiteit Gent, Academieraadzaal U Gent. Met Prof. Sven Biscop (U Gent/KIIB), Rudy Demeyer (I.I.I.I.I.) Bénédicte Frankinet (Dienst VN, Ministerie van Buitenlandse Zaken), Dirk Van der Maelen (SP.A), moderator Prof. Rik Coolsaet (U Gent/KIIB)
- Donderdag 27 oktober 2005, 19:00, discussieavond “De rol van de Verenigde Naties in de 21ste eeuw”, i.s.m. Vrije Universiteit Brussel, Campus VUB, met Prof. Gustaaf Geeraarts (VUB/UA), Prof. Ann Pauwels (VUB/EHSAL/Nijmegen), Minister van Buitenlandse Zaken Karel De Gucht (tbc), Sarah Dawoud (VUBMUN), moderator Prof. Neri Sybesma-Knol (VUB/VVN)

Inhoud

Edito	1
<i>Prof. Dr. Jan Wouters, Voorzitter</i>	
Rede van de Premier, Guy Verhofstadt, uitgesproken tijdens de Millennium+5 Top in New York, op 15 september 2005	3
Zestig jaar Verenigde Naties. Hoe? Zo!	5
Verder lezen	29
Organigram van de Verenigde Naties	30

**Rede van Premier Guy Verhofstadt voor de
Top van de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties
New York, 15 september 2005**

Mr. Secretary-General, Excellencies, Ladies and Gentlemen,

I would like to congratulate and thank Secretary General Kofi Annan. On the occasion of the 60th anniversary of the United Nations, he seized the opportunity to increase its strength and legitimacy. We need the United Nations more than ever. Belgium agrees with the ambitious proposals of the Secretary General, as stated in his report "In larger freedom". The outcome document from last Tuesday is not as ambitious, but it gives the UN a strategic direction and a chance for a fresh start. Our organization will be better equipped to tackle the needs of the 21st century. I would like to thank Mr. Ping in particular for his persistence and dedication to provide the UN with a new mandate and a new guideline.

3

Belgium supports the basic idea that security, development and human rights cannot be separated. This can only succeed if we can build upon powerful and representative institutions.

My country wishes to grant its full support to the immediate establishment of the Human Rights Council. We are pleased that the concept of "responsibility to protect" has finally been integrated in the document. This should enable us to avoid tragedies like the one in Rwanda in 1994. At the same time, we will continue to combat terrorism, to fight against the proliferation of weapons of mass destruction, and to fight against the distribution of weapons that lead to instability, misery and poverty.

Excellencies, Ladies and Gentlemen

Let us not forget the need to invest in development. If we want to create a safe, free and democratic world, investment in development is an absolute necessity. This is why five years ago all of us proclaimed the Millennium Development Goals and why we reconfirm them today.

On a number of points, we have made progress, which is encouraging. But unfortunately, these improvements are systematically undermined by poor results in Africa. Let us for example consider Goal One, reducing extreme poverty by half. If the current trend continues, this objective will not be achieved in Africa by 2015, but only in 2150: One hundred fifty years late.

While the United Nations is celebrating its sixtieth anniversary, life expectation in Africa still does not exceed 46 years. Six out of ten youngsters are infected with HIV. Twenty-five million people already died from AIDS and as many are faced with this dire perspective. Of thirty-five poorest countries in the world, 31 are in Africa. Since 1998, more than 4 million people died in armed conflicts in Central Africa. This is the highest death toll since World War II. For every five children born in Africa today, one still dies from easily cured diseases, hunger or malnutrition.

This is unacceptable. This situation is morally unacceptable, politically dangerous and economically wrong. We must drag Africa out of this vicious circle. And we know how to do it. We know what Africa needs: political and economic stability in order to allow economic growth; investment in infrastructure, in health, in education as well as an honest access to world markets and, of course, peace.

Peace is a first step. Peace means an end to arms trade. That is why Belgium supports the proposal to start as soon as possible negotiations aimed at achieving an international agreement on arms trade.

As much as peace is needed, good governance is indispensable, good governance that can achieve results. We can only realize this goal if we coordinate our aid and efforts worldwide. I am convinced that the establishment of the Peace-Building Commission is crucial. Belgium wants to contribute actively to this objective and is fully prepared to share her experience with transition in Congo and Burundi.

But we do insist that agreements be honored. Too many promises have been broken: promises made by African leaders, by many Western leaders, but mainly by the entire international community. At present, Belgium spends 0.45% of her GDP to ODA. We are thus on schedule to reach 0.7% by 2010. We earmark 2/3 of these resources to the least developed countries, which is the highest percentage in the world.

Mr. Secretary-General,

Excellencies,

Ladies and Gentlemen,

During this Summit, we have reinforced the promise made five years ago to hundreds of millions of people to offer them more prosperity, more peace, more freedom. Today, those people want to hear only one message: we are people of our word, we will keep our promise.

Thank you

Zestig jaar Verenigde Naties

Hoe? Zo!

"The United Nations is no stronger than the collective will of the nations that support it. Of itself it can do nothing. It is a machinery through which nations can cooperate. It can be used and developed in the light of its activities and experience. Or it can be destroyed."
(Trygve Lie, Eerste Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties)

Inleiding

Wat volgt is een kort overzicht van de geschiedenis van zestig jaar Verenigde Naties, vanaf de Conferentie van San Francisco en wat eraan voorafging, tot en met de zojuist beëindigde Millennium+5 Topconferentie van Staatshoofden en Regeringsleiders in New York. Zoveel is er gebeurd, zoveel bereikt – en nog niet bereikt ...

Het moeilijke begin: Lake Success of Lake Fiasco? Oost-West tegenstellingen; moeilijkheden met de toelating van nieuwe leden. De *Veiligheidsraad is gedoemd tot werkeloos toezien* bij de inval in Zuid Korea; andere VN organen, zoals de Algemene Vergadering ("Uniting for Peace") en de Secretaris-Generaal ('Goede Diensten', 'Vredesoperaties') nemen zijn taken over ...

Een van de belangrijkste projecten van de VN: de bescherming van de *Mensenrechten*. De Universele Verklaring van de Rechten van de Mens uit 1948 is een eerste verwezenlijking, gevolgd door het opstellen van verdragen en het creëren van toezichtmechanismen. Tenslotte: de *mainstreaming*: het doordringen van het mensenrechtenaspect in alle fora van de internationale samenwerking.

Door de *dekolonisatie* veranderen de Verenigde Naties van gezicht, en ook de agenda wordt aangepast. Eerst wordt de verdere bevrijding van koloniale gebieden een eerste prioriteit, en beheerst het debat. Daarna wordt de *economische en sociale ontwikkeling* van de Derde Wereld een niet eindigende verantwoordelijkheid ...

In de zeventiger jaren komt daarbij de groeiende bezorgdheid over het *milieu* en het zoeken naar oplossingen. De milieubeweging en andere delen van de *civil society* nemen deel aan de discussies; ze zullen niet meer weg te denken zijn als gesprekspartners van de VN.

Met de val van de Berlijnse Muur en het einde van

de Koude Oorlog komen er nieuwe kansen voor de Veiligheidsraad. In het helpen beëindigen van internationale conflicten door het zenden van nieuwe en nieuwsoortige *vredesmissies* maar ook in een militair optreden (de eerste Golf oorlog)

Maar er dienen zich ook nieuwe problemen aan: de *globalisering*, de dreiging van het terrorisme ... De gevolgen van de globalisering voor de VN en haar structuren. Nieuwe verdragen tegen *terrorismen* en de bedreiging van wat werd verwezenlijkt op het gebied van de Rechten van de Mens.

2005: tot slot maken we de rekening op. Zijn de Verenigde Naties nog van deze tijd? De voorstellen voor hervorming: wat is er van terecht gekomen?

Hervorming is geen 'gebeurtenis' maar een 'project'!

1. Het handvest

26 juni 1945: een datum om te onthouden!

Deze zomer herdachten we het einde van de *United Nations Conference on International Organization* die van 25 april tot 26 juni in San Francisco werd gehouden. Tijdens de slotzitting van die Conferentie werd door vertegenwoordigers van de 50 deelnemende landen het **Handvest van de Verenigde Naties** aangenomen: een nieuwe poging, na het falen van de Volkenbond, om structuren te ontwerpen voor een meer georganiseerde internationale samenwerking, volgens de regels van het internationaal recht.

Het ging in San Francisco niet om een vredesconferentie in de gebruikelijke zin: de Tweede Wereldoorlog was nog niet ten einde. De Duitse troepen zouden zich immers pas begin mei overgeven, en Japan capituleerde pas in augustus van dat jaar.

Het ging eerder om een project voor de naoorlogse internationale samenwerking, om een 'Vredesplan'.

Daarmee was eigenlijk al een aanvang gemaakt in augustus 1941, toen de Amerikaanse President Roosevelt en de Britse Premier Churchill elkaar ontmoetten om te spreken over een eventuele Amerikaanse steun aan de Britse oorlogsinspanningen. Die Amerikaanse steun kwam er, maar tegelijk werden er toen al afspraken gemaakt over de naoorlogse samenwerking die werden neergelegd in een document dat de naam 'Atlantisch Handvest' kreeg.

Op 1 januari 1942 sloten nog 24 landen zich bij dit Handvest aan: zij werden de bondgenoten in de strijd tegen het fascisme en tegen Japan, en noemden zich van toen af ook al de 'Verenigde Naties'.

In de volgende jaren werden topconferenties (Moskou, Teheran, Caïro, ...) gehouden door de leiders van de grote mogendheden: in eerste instantie De Verenigde Staten, het Verenigd Koninkrijk en de Sovjet-Unie, later ook China. Daar werd niet alleen gesproken over de oorlogvoering maar ook over de na de oorlog op te lossen problemen: wat te doen met de bestraffing van oorlogsmisdadigers, hoe de verschillende territoriale aanspraken op te lossen, wat er moest gebeuren met een verslagen Duitsland, met Oostenrijk, met Polen, met de door Japan bezette gebieden in het verre Oosten ...

Toen ze in augustus 1944 bijeenkwamen in Dumbarton Oaks, Virginia, VS, stonden de krijtlijnen van de naoorlogse samenwerking al goeddeels vast en lag er een tekst klaar die in San Francisco ter goedkeuring kon worden voorgelegd aan de bondgenoten.

Het Handvest trad in werking op 24 oktober 1945, nadat het formeel was goedgekeurd door de grote mogendheden (nu vijf: Frankrijk werd in de lente van 1945 alsnog toegelaten tot deze groep) en een meerderheid van de andere aan de Conferentie deelnemende Staten. Die dag is nog altijd de officiële *Dag van de Verenigde Naties*.

6

Een breed draagvlak

De discussies hadden intussen niet alleen plaats gevonden op het niveau van regeringsleiders. Aan universiteiten, en binnen talloze **niet-gouvernementele organisaties** was gesproken over de noodzaak om meer duurzame vormen van internationale samenwerking op gang te brengen, en vooral ook om het grote publiek te overtuigen van die noodzaak en van het nut van een dergelijke samenwerking. Vooral in de Verenigde Staten werd dit enorm belangrijk gevonden: was het falen van de Volkenbond niet voor een groot deel te wijten geweest aan de afwijzing van dat initiatief door de Amerikaanse Senaat in 1919, en de afwezigheid van de VS in het werk van de Volkenbond?

De discussie werd geleid door de bestaande nationa-

le 'Verenigingen voor de Volkenbond' (Na 1945 werden ze **Verenigingen voor de Verenigde Naties**, ook in België). Maar ook de Internationale Kamer van Koophandel, de 'Carnegie Endowment for International Peace', talloze vrouwenorganisaties, speelden een belangrijke rol.

In de VS werd zelfs een speciale 'Commission to Study the Organization of Peace' opgericht die bestond uit specialisten in internationale organisatie en in internationaal recht. Zij reisden het hele land af om hun toehoorders te overtuigen van het belang van een nieuwe wereldorganisatie en van de Amerikaanse deelname daarin.

Zo raakten veel particulieren sterk betrokken bij de oprichting van de VN: al in de marge van de Conferentie in San Francisco waren tientallen organisaties actief om bepaalde aspecten en onderwerpen onder de aandacht te brengen van de leden van de officiële delegaties. En dat bepaalde voor een belangrijk deel het uiteindelijke resultaat!

Gelijklopende initiatieven

Merkwaardig was, dat tijdens de oorlog ook **op allerlei andere gebieden** was gewerkt aan meer en beter gestructureerde vormen van internationale samenwerking:

- in 1942 vond in Londen een Conferentie plaats van de Ministers van Onderwijs van de Geallieerden; in 1945 leidde dit tot de oprichting van UNESCO, de VN Organisatie voor Onderwijs, Wetenschap en Cultuur;
- in 1943 werd de basis gelegd voor een Wereld Voedsel- en Landbouw Organisatie, de latere FAO;
- in 1944 werden in Bretton Woods, VS, twee organisaties opgericht om de naoorlogse financiële betrekkingen in goede banen te leiden: de Internationale Bank voor Wederopbouw en Ontwikkeling (de Wereldbank) en het Internationaal Monetair Fonds;
- nog in 1944 kwamen 52 landen in Chicago samen voor overleg over de toekomst van de internationale burgerluchtvaart, en werd de ICAO opgericht.

Samen met reeds bestaande (de Internationale Arbeidsorganisatie) of nog op te richten (de Wereld Gezondheidsorganisatie) organisaties zouden ze, als **Gespecialiseerde Organisaties** deel gaan uitmaken van de nieuwe wereldorganisatie

Zo werd het Handvest van de Verenigde Naties een heel nieuwe poging tot ordening van de internationale betrekkingen; nieuw als een 'post-Volkenbond' initiatief, maar vooral ook omdat het hier niet alleen

ging over een permanent uitbannen van “de gesel van de oorlog die tweemaal in ons leven onnoemelijk leed over de mensheid heeft gebracht ...” maar ook over de vastbeslotenheid “ons vertrouwen te bevestigen in de fundamentele rechten van de mens, in de waarde en de waardigheid van de menselijke persoon, in gelijke rechten voor mannen en vrouwen”.

En tenslotte: het bevorderen van “sociale vooruitgang en hogere levensstandaarden in grotere vrijheid”, op allerlei gebieden.

Een alles omvattend vredesplan dus, een project, voor vrede en vooruitgang.

De Conferentie van San Francisco was eigenlijk wat we nu zouden noemen een ‘peace building’ conferentie.

In de woorden van Franklin Roosevelt, die hij had voorbereid voor de openingszitting, maar door zijn overlijden nooit heeft kunnen uitspreken:

“The work, my friends, is peace ... more than an end to this war ...

Yes, an end, forever, to this impractical, unrealistic settlement of the differences between Governments by the mass killings of peoples.

Today, as we go forward towards the greatest contribution that any generation of human beings can make in this world – the contribution of lasting peace – I ask you to keep up your faith ...”

Nog altijd zijn de Verenigde Naties een bij uitstek brede organisatie: ‘wereldwijd’ nu, en ‘alomvattend’ wat de agenda en de werkzaamheden betreft. Dekolonisatie, mensenrechten, ontwikkeling, de bekommernis om het milieu, ze hebben in de loop der jaren steeds meer aandacht opgeëist en gekregen, naast het systeem van collectieve veiligheid, als essentiële elementen van wereldvrede.

Tegelijk groeide het besef dat die ‘vrede’ niet iets is van regeringen alleen, dat een breed maatschappelijk draagvlak een eerste vereiste is voor succes. Steeds meer werd de ‘civil society’, het maatschappelijk middenveld, en andere partners, dan ook betrokken bij het werk van de Organisatie.

2. De periode van de koude oorlog

Een moeizaam begin

Toen de jonge VN begon met haar werkzaamheden deden zich al meteen moeilijkheden voor, vooral als gevolg van de Oost-West tegenstellingen.

Die moeilijkheden waren eigenlijk al eerder begonnen: zelfs de kwestie welke landen zouden worden uitgenodigd op de Conferentie van San Francisco had al aanleiding gegeven tot heftige discussies. Vooral de Sovjet-Unie deed moeilijk. Ook later werd het veto vaak een ‘njet’ genoemd omdat het bijna altijd de Sovjet-Unie was die een beslissing van de Veiligheidsraad blokkeerde.

Dat hoeft niet te verwonderen als je de toenmalige ledenlijst van de VN, en van de Veiligheidsraad, bekijkt.

De Veiligheidsraad

De Veiligheidsraad telt vijftien leden, waaronder vijf permanente: China, Frankrijk, de Russische Federatie, het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten. De tien andere worden voor twee jaar gekozen (ieder jaar vijf) door de Algemene Vergadering. Daarbij wordt een “billijke geografische spreiding” in acht genomen.

Onder Hoofdstuk VI: “Vreedzame Regeling van Geschillen” kan de Raad aanbevelingen doen aan de partijen in een geschil. Onder Hoofdstuk VII: “Optreden met betrekking tot bedreiging van de vrede, verbreking van de vrede en daden van agressie” kan de Raad, na een formele vaststelling dat er sprake is van een bedreiging van de internationale vrede en veiligheid (artikel 39) overgaan tot het opleggen van sancties of andere dwangmaatregelen (artikel 41) of, indien die onvoldoende zouden zijn, tot een gewapend optreden (artikel 42). Deze beslissingen zijn bindend.

Daarnaast is een ‘voordracht’ door de Raad vereist voor de toelating van nieuwe Lidstaten en voor de benoeming van de Secretaris-Generaal. Ook worden de rechters van het Internationaal Gerechtshof door de Algemene Vergadering én door de Veiligheidsraad verkozen.

Voor alle besluiten van de Raad is een meerderheid van negen stemmen vereist. Behalve in procedurekwesties dienen zich daarbij de stemmen van de permanente leden te bevinden: het z.g. veto-recht (artikel 27).

Het voorzitterschap wordt bij toerbeurt (alfabetische volgorde, Engelse namen) voor een maand waargenomen.

Van de vijftig oorspronkelijke leden behoorden twintig(!) Latijns-Amerikaanse landen, heel West-Europa, en de landen van het Britse Gemenebest, alle tot het Westerse ‘kamp’. Daartegenover bevond de Sovjet-Unie met haar Oost-Europese satellietstaten zich in een permanente minderheidspositie.

En dat was al evenzeer het geval in de Veiligheidsraad: vier van de vijf permanente leden behoorden tot het Westerse blok, en van de toen nog zes niet-permanente zetels waren er twee voor Latijns Amerika, twee voor West-Europa, een voor Oost-Europa en een voor het Britse Gemenebest.

Tegen deze Westerse stoomwals had de Sovjet-Unie dus maar één verweer: een veto in de Veiligheidsraad. In eerste instantie leidde dit vooral tot problemen waar het ging om de 'interne' bevoegdheden van de Raad: de toelating van nieuwe leden, de voordracht voor de benoeming van de Secretaris-Generaal ...

Al gauw werd er over het werk van de jonge VN, die toen nog gevestigd waren in een oud schoolgebouw in Lake Success bij New York, gesproken in termen van 'Lake Fiasco'.

Het gebouw van de Verenigde Naties in New York.

De onmacht van de Veiligheidsraad: Korea

Op den duur werd ook de vredeshandhaving, het systeem van collectieve veiligheid zoals voorzien in het Handvest, totaal onmogelijk.

In Europa werd een "ijzeren gordijn" neergelaten tussen het Oostelijke en het Westelijke deel, maar ondanks grote spanningen, bijvoorbeeld rond de status van Berlijn, kwam het er niet tot vijandelijkheden.

In Zuidoost Azië daarentegen kwam het tot een gewapend conflict. De grote mogendheden waren overeengekomen dat na de capitulatie van Japan de overgave van de Japanse strijdkrachten ten noorden van de 38e breedtegraad zou plaats hebben aan de Sovjetstrijdkrachten, ten zuiden daarvan aan het Amerikaanse leger. Zo werd de militaire demarcatielijn al gauw een politieke grens: in het Zuiden werd een Republiek Korea opgericht, in het Noorden de naar communistisch model ingerichte Democratische Volksrepubliek Korea, die ideologisch ging behoren tot het Oostblok. Op 25 juni 1950 viel deze, totaal onverwacht, de Republiek Korea binnen.

De Veiligheidsraad kwam onmiddellijk bijeen, en eiste de terugtrekking van de Noord-Koreaanse troepen en een staking van de vijandelijkheden. De VN-Lidstaten werden opgeroepen om te helpen de aanval af te slaan; de op die manier bijeengebrachte troepen zouden onder één bevelhebber staan die door de VS werd benoemd maar ze zouden strijden onder de vlag van de VN. In de volgende weken al werd deze eerste VN strijdmacht samengesteld.

Hoe had dit kunnen gebeuren? Waar waren de Sovjets?

Wel, de Sovjets waren al enkele maanden niet aanwezig geweest in de Veiligheidsraad, in protest tegen het feit dat de VN hadden geweigerd het nieuwe communistische regime van Mao te erkennen als de formele vertegenwoordiger van China. En het principe is, dat een veto alleen kan worden uitgebracht door een uitdrukkelijke neen-stem: met een onthouding, of door afwezigheid, kan de besluitvorming van de Raad niet worden geblokkeerd.

Pas toen het op 1 augustus de beurt was voor de Sovjet-Unie om het voorzitterschap waar te nemen keerde de Sovjet delegatie in de Veiligheidsraad terug. Ze stelde onmiddellijk een veto tegen verdere resoluties in de kwestie Korea en legde zo alle actie terzake door de Veiligheidsraad lam.

De Algemene Vergadering, 'Uniting for Peace', neemt over

Voor de Verenigde Staten en hun bondgenoten bleef er nu maar één VN-weg open en dat was de Algemene Vergadering. Daar was de overgrote meerderheid immers (toen nog) Westers gezind, en was er geen sprake van een vetorecht. Vanaf 1 augustus werden alle beslissingen met betrekking tot de VN strijdkrachten en de oorlog in Korea daar genomen.

De historische beslissing van de Algemene Vergadering om, nu de Veiligheidsraad er niet in slaagde zijn taak van vredeshandhaver verder te vervullen, het heft zelf in handen te nemen was gegrond op artikel 24 lid 1 van het Handvest. Dat zegt:

"Ten einde een snel en doeltreffend optreden van de Verenigde Naties te verzekeren, dragen de Leden de verantwoordelijkheid voor de handhaving van de internationale vrede en veiligheid in de eerste plaats op aan de Veiligheidsraad en stemmen zij ermee in dat de Veiligheidsraad, bij de uitvoering van de uit die verantwoordelijkheid voortvloeiende taken, in hun naam handelt."

Het is duidelijk: het zijn de gezamenlijke VN-Leden die de uiteindelijke verantwoordelijkheid hebben voor de internationale vrede en veiligheid. Zij kunnen constitutioneel alle maatregelen nemen die

daarvoor nodig zijn.

Na het einde van de Koreaanse oorlog hebben zij trouwens nog verschillende malen gebruik gemaakt van deze bevoegdheden; op die manier werd het probleem van het vetorecht omzeild. Tegelijk verschoof het zwaartepunt van de besluitvorming in kwesties van vrede en veiligheid echter voor lange tijd naar de Algemene Vergadering.

Pas veel later, nadat de AV was 'verworden' tot een zeer verscheiden en eigenlijk niet meer politiek te controleren groep van meer dan 150 lidstaten, en er anderzijds een zekere toenadering was ontstaan tussen Oost en West, kon de Veiligheidsraad eindelijk zijn oorspronkelijke unieke rol beginnen te spelen. Daarover later meer ...

De rol van de Secretaris-Generaal

Het vacuüm dat nu was ontstaan werd tot op zekere hoogte opgevuld door andere VN-organen. Allereerst, zoals we zagen, door de Algemene Vergadering. Maar in de praktijk is het vooral de Secretaris-Generaal geweest die er vaak in slaagde om een actieve diplomatieke rol te spelen in conflictsituaties en op een creatieve manier zijn ambt politiek meer gestalte en meer gewicht te geven. Dat gold voor de opeenvolgende Secretarissen-Generaal, maar heel in het bijzonder voor de tweede, de Zweed *Dag Hammarskjöld*. Dit jaar wordt overal, ter gelegenheid van zijn honderdste geboortedag, hulde gebracht aan deze man die als eerste het ambt heeft uitgebouwd tot een centrale positie waar het gaat om het vreedzaam oplossen van geschillen: de persoonlijke invloed en de bemiddeling en 'goede diensten' van de Secretaris-Generaal zijn gewoon niet meer weg te denken uit de internationale diplomatie.

Secretaris-Generaal Dag Hammarskjöld speelde een belangrijke diplomatieke rol tijdens de moeilijkheden die ontstonden na de onafhankelijkheid van Belgisch Congo. Hier spreekt hij met de pers op het vliegveld van het toenmalige Elisabethville, Katanga, op 14 augustus 1960.

Lijst van de Secretarissen-Generaal

De Secretaris-Generaal wordt benoemd (niet verkozen!) door de Algemene Vergadering, op voordracht van de Veiligheidsraad. In het Handvest wordt geen ambtstermijn vermeld, maar traditioneel is die vijf jaar.

Kofi ANNAN (Ghana) is de zevende Secretaris-Generaal. Hij begon zijn eerste ambtstermijn in januari 1997.

Zijn voorgangers waren:

Trygve LIE (Noorwegen), werd tijdens zijn tweede ambtstermijn tot aftreden gedwongen in november 1952;

Dag HAMMARSKJÖLD (Zweden), kwam om bij een vliegtuigongeluk in september 1961;

U THANT (Birma), 1961 tot december 1971;

Kurt WALDHEIM (Oostenrijk), januari 1972 tot december 1981;

Javier PEREZ DE CUELLAR (Peru), januari 1982 tot december 1991;

Bouthros BOUTHROS-GALI (Egypte), januari 1992 tot december 1996.

Vredesoperaties

Het werk van de VN rond problemen van vrede en veiligheid speelde zich op den duur dus voornamelijk af in het kader van Hoofdstuk VI van het Handvest: "Vreedzame geschillenbeslechting". Daar werd ook veel bereikt.

Maar als er dan een bestand, of een staakt-het-vuren, of een wapenstilstand was bereikt bleek het vaak van groot belang om informatie te verkrijgen over de implementatie ervan, of zelfs om er controle op uit te oefenen.

Een neutrale internationale militaire aanwezigheid was vereist met heel bepaalde opdrachten, zoals het observeren van de situatie ter plaatse, het patrouilleren en bewaken van neutrale zones, het controleren van een staakt-het-vuren overeenkomst, het begeleiden van voedseltransporten. Hoewel geen echte gevechtstaken werden ze toevertrouwd aan militairen, die om hun blauwe VN-helmen en baretten *Blauwhelmen* werden genoemd. Traditioneel zijn ze niet of licht bewapend. Ze kunnen in principe ook alleen worden ingezet met de toestemming en de medewerking van alle partijen in het conflict. Die partijen kunnen intussen zelf naar een oplossing zoeken, eventueel met de hulp van de Verenigde Na-

ties, maar het zijn niet de Blauwhelmen die het conflict oplossen. Je zou eerder kunnen zeggen dat zij de partijen bijstaan in de laatste fase van een conflict, als de vredesonderhandelingen al aan de gang zijn, of er een akkoord gesloten is. Een dergelijke aanwezigheid is niet voorzien in het Handvest, maar al in 1948 werd de eerste vredesoperatie georganiseerd, de 'UN Truce Supervision Organization'. UNTSO werd ingesteld om toe te zien op de naleving van het bestand tussen Israël en de buurlanden.

Een 'Blauwhelm': een lid van een VN Vredesoperatie speelt met kinderen, in Somalië.

In totaal werden door de VN een 59-tal vredesoperaties ingesteld. Hoewel ze wisselend succes hebben gehad zijn ze niet meer weg te denken uit het internationale politieke landschap. In 1988 ontvingen ze de Nobelprijs voor de vrede.

Vooral na de val van het communisme werden in allerlei situaties vredesoperaties ingezet, maar met meer uitgebreide taken en bevoegdheden, en vaak ook met een andere samenstelling. Daarover hieronder meer.

de Naties. En tenslotte werd er in bepaalde fora ook een plaats voor hem ingeruimd.

Hulp aan vluchtelingen

Een van de allereerste taken waarvoor de Organisatie zich in 1945 zag geplaatst was de opvang van miljoenen mensen die tengevolge van het oorlogsgeweld waren ontheemd: op de vlucht voor vijandelijke troepen, en later voor nieuwe politieke regimes, vooral in Oost-Europa. Want in eerste instantie was het toen vooral een probleem van het door oorlogsgeweld ontredderde Europa.

1991: Burgers vluchten uit het totaal verwoeste Vokovar, op weg naar een veiliger plek.

Er zou een kader voor een internationale aanpak moeten komen. Allereerst voor een aanpak van de praktische problemen.

De Verenigde Naties grepen terug naar een al onder de Volkenbond bestaand idee en benoemden opnieuw een **Hoge Commissaris voor de Vluchtelingen**.

De allereerste Hoge Commissaris was al in 1919 door de Volkenbond benoemd: de beroemde Noorse ontdekkingsreiziger Fridtjof Nansen. Hij werd belast met het vinden van oplossingen (voedsel, onderdak, papieren, ...), eerst voor het probleem van de Russische vluchtelingen, dan van Armeniërs, Turken, Bulgaren, ... Zijn naam bleef onverbrekkelijk verbonden met het verschaffen van identiteitspapieren, de "Nansen-pass"; het Bureau van de Hoge Commissaris werd toen vaak "Nansen-Office" genoemd.

Intussen waren de problemen van de nieuwe VN-Hoge Commissaris grotendeels dezelfde: zijn budget was minimaal, en zijn taak bestond vooral uit het leggen van contacten met Regeringen en met parti-

3. Het mensenrechtenproject

Naar een Organisatie op mensenmaat

Als je de balans zou willen maken van 60 jaar Verenigde Naties, van wat ze in die jaren voor de wereld hebben betekend, zou vooral één ding opvallen: van een forum voor staten, waar door diplomaten, door internationale ambtenaren, door gerenommeerde deskundigen, over de grote wereldproblemen wordt gediscussieerd is de Organisatie steeds meer ook een organisatie voor mensen geworden. De belangen, het welzijn, van de individuele mens is steeds meer centraal komen te staan in het werk van de Verenig-

culiere hulporganisaties voor het bieden van de eerste hulp.

Maar de Verenigde Naties zochten daarnaast ook naar een meer permanente *juridische oplossing* voor het probleem van de status van vluchteling: in 1951 wordt een verdragstekst opgesteld waarin nauwkeurig wordt omschreven welke personen, onder welke omstandigheden, aanspraak kunnen maken op het “statuut van vluchteling”. Dat statuut geeft hen dan bepaalde rechten. Zo moeten zij worden opgevangen in het land waar ze asiel zoeken en mogen ze niet zonder meer worden teruggestuurd naar hun land van herkomst (*refoulement*); als erkend vluchteling hebben zij ook bepaalde rechten, op sociale zekerheid, op werk ...

Het Vluchtelingenverdrag na 1951

Het toepassingsbereik van het Verdrag van 1951 was beperkt tot vluchtelingenstromen als gevolg van gebeurtenissen van voor dat jaar. Maar al gauw bleek dat de verwachting van een spoedige beëindiging van die problemen véél te optimistisch was geweest. Al in 1956 gaven de gebeurtenissen in Hongarije aanleiding tot nieuwe stromen van honderdduizenden

vluchtelingen, voornamelijk naar Oostenrijk.

In het begin van de zestiger jaren kwamen de eerste vluchtelingenstromen in Afrika op gang, in de zeventiger jaren gevolgd door Azië en Latijns Amerika. Geen enkel continent bleek immuun voor het probleem. In 1967 werd het verdrag van 1951 aangepast door een Protocol waarbij de afsluitdatum van 1951 werd afgeschaft. En het mandaat van de Hoge Commissaris werd regelmatig verlengd en uitgebreid. Meer en meer wordt het nodig om verder te kijken dan het onderzoek naar een eventuele status van politiek vluchteling. Want wat als blijkt dat die beoordeling negatief uitvalt? Kunnen mensen zomaar worden teruggestuurd naar een land waar de meest absolute vormen van armoede heersen, waar discriminatie van en geweld tegen vrouwen, inclusief genitale mishandeling, aan de orde van de dag is, waar de toekomstmogelijkheden voor kinderen gewoon hopeloos zijn?

Er wordt gepleit voor een meer humane interpretatie van het Verdrag.

Maar blijkbaar is het probleem van de vluchtelingen geen voorbijgaand probleem: ieder jaar opnieuw komen er honderdduizenden nieuwe vluchtelingen bij, in alle delen van de wereld.

Steeds vaker komt het dan voor dat het stelsel van

1951 geen oplossing biedt. Voor economische vluchtelingen bijvoorbeeld. Of voor mensen die binnen hun eigen land op de vlucht slaan voor oorlog en geweld ...

Voor praktische hulp vallen ze onder de vleugels van het Hoog Commissariaat, maar over hun rechten bestaat nogal wat twijfel. Anderzijds: heeft niet iedereen bepaalde fundamentele mensenrechten?

Het Mensenrechtenproject van de Verenigde Naties

De Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, die in 1948 door de Algemene Vergadering van de VN werd aangenomen, zegt van wel. De daarin opgenomen rechten -- recht op leven, op een nationaliteit, op privacy, op vrijheid van meningsuiting, op de keuze van woonplaats, op vreedzame vergadering, op een behoorlijke levensstandaard -- komen toe aan ieder mens:

“Een ieder heeft aanspraak op alle rechten en vrijheden, in deze Verklaring opgesomd, zonder enig onderscheid van welke aard ook, zoals ras, kleur, geslacht, taal, godsdienst ...” (Artikel 1, UVRM)

Natuurlijk, de Universele Verklaring is geen bindende verdragstekst. Het is niet meer, maar ook niet minder, dan een “gemeenschappelijk door alle volkeren en alle naties te bereiken ideaal”, een project, waaraan door ons allen voortdurend dient te worden gewerkt. En dat hebben de Verenigde Naties dan ook gedaan:

In 1946 al werd door de Algemene Vergadering de VN-Commissie voor de Rechten van de Mens opgericht.

De Commissie bestaat nu uit 53 lidstaten, komt eens per jaar bijeen (Genève) en bespreekt de “toestand van de mensenrechten in de wereld”. Uiteraard een politiek zéér geladen agenda! Bepaalde landen worden jaar na jaar bekritiseerd om hun mensenrechtenbeleid. Ook worden, in wat we de ‘thematische aanpak’ noemen, bepaalde soorten mensenrechtenschendingen besproken, zoals slavernij, of standrechtelijke executies, of foltering ... Deskundigen worden uitgestuurd om de toestand ter plaatse te bekijken en daarover aan de Commissie te rapporteren. Ook is het enorm belangrijk dat niet-gouvernementele organisaties, zoals Amnesty International, of de Liga voor de Mensenrechten, of Human Rights Watch, met hun informatie bij dit officiële internationale forum terecht kunnen.

Het resultaat?

Echte sancties kan de Commissie niet treffen. De

openbare bespreking, en kritiek, is het enige. Toch blijken veel landen er heel gevoelig voor! Ook hier spelen de mensenrechten-NGO's, en de media, een sleutelrol.

'Standard-setting': het normcreërende werk

Maar eigenlijk heeft de Commissie vooral in de eerste jaren nog ander werk gedaan dat misschien nog belangrijker is geweest: het opstellen van internationale verdragen over de rechten van de mens, met voor de staten echt bindende bepalingen, en met internationale controlemechanismen. Die maken het mogelijk om het gedrag van staten op de voet te volgen, te bekritiseren of, nog beter, met Regeringen een continue dialoog aan te gaan over het nationale mensenrechtenbeleid.

Lijst van de Mensenrechtenverdragen

De belangrijkste verdragen die in het kader van de Verenigde Naties tot stand kwamen zijn:

- 1948: het Verdrag inzake de Bestrafing van het Misdrijf Genocide;
- 1956: het Verdrag inzake de Uitbanning van alle Vormen van Rassendiscriminatie;
- 1966: het Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten en het Verdrag inzake Economische, Sociale en Culturele Rechten; deze twee fundamentele teksten worden ook wel de 'pacten' genoemd;
- 1980: het Verdrag inzake de Uitbanning van alle Vormen van Discriminatie van de Vrouw;
- 1984: het Verdrag tegen Foltering;
- 1989: het Verdrag voor de Rechten van het Kind.

Hoe gebeurt dat in de praktijk?

Alle staten die tot zo'n verdrag zijn toegetreden nemen de verplichting op zich, periodiek verslag uit te brengen over de verwezenlijking van de mensenrechten die erin zijn opgenomen: de rechten van kinderen, de politieke en burgerrechten, sociale en economische rechten, rechten van de vrouw ...

Een speciaal VN- Comité (deskundigen!) leest die verslagen, bespreekt ze diepgaand met een vertegenwoordiger van de Regering, stelt allerlei bijkomende vragen, en formuleert tenslotte aanbevelingen en, soms, kritiek. Alles bij elkaar een oefening die neerkomt op een gedwongen 'gewetensonderzoek' van de overheid. Dit gebeurt in het openbaar en onder het waakzaam oog van mensenrechten- NGO's. Zij kunnen op die manier de inhoud van de rapporten, de antwoorden op de vragen, de uitvoering van de aan-

bevelingen van het Comité op de voet volgen.

Maar dan zijn we nog niet waar het uiteindelijk om gaat: om de man, de vrouw, die persoonlijk het slachtoffer werd van mensenrechtenschendingen. Waar blijven zij in al die procedures waar in het algemeen, in politieke termen, over mensenrechten wordt gesproken? Nergens?

Daarvoor is nog iets anders nodig: een procedure waarbij deze mensen zelf toegang krijgen tot een internationale instantie die hun zaak, hun klacht, behandelt. Die nagaat of er in die bepaalde omstandigheden echt sprake was van een schending van een bepaald artikel van een bepaald verdrag. Die de conclusies in niet mis te verstane bewoordingen meedeelt aan de Regering in kwestie. En die toeziet wat voor gevolg er wordt gegeven aan die conclusies: vrijlating? schadevergoeding? wijziging van discriminerende nationale wetgeving? En die dan weer, bij de bespreking van het volgende nationale rapport, daarover nog eens indringende vragen stelt. Ook dit alles openbaar, zodat ook hier de Mensenrechten-NGO's niet alleen de zaak op de voet kunnen volgen maar ook daadwerkelijk, met juridische en/of financiële steun de slachtoffers bijstaan.

In die vele duizenden dossiers vinden we pas het echte mensenrechtenwerk van de Verenigde Naties. Daar gaat het echt om mensen, om "de waardigheid en de waarde van de menselijke persoon".

In een aantal van de verdragen is inmiddels in zo'n individueel klachtrecht voorzien.

Toekomstperspectieven? Nieuwe ontwikkelingen?

Tegenwoordig zijn alle activiteiten samengebracht onder de leiding van de Hoge Commissaris voor de Mensenrechten, een functie die in 1994 door de Algemene Vergadering werd ingesteld. De landen die deelnamen aan de Wereldconferentie voor de Rechten van de Mens die in 1993 in Wenen werd gehouden hadden sterk aangedrongen op de instelling van zo'n onafhankelijke functie binnen het VN-Secretariaat.

Het spreekt vanzelf dat de Commissie met haar 'politieke' werkzaamheden nogal wat kritiek ondervindt. Anderzijds is haar werk uitgegroeid tot een van de kernactiviteiten van de VN. Daarom werd tijdens de Millennium+5 Topconferentie van september 2005 een aanzet gegeven tot de omzetting van de Commissie in een **Raad voor de Mensenrechten** die net als ECOSOC een volwaardig Hoofddorgaan zou worden van de Organisatie.

Wat betreft het 'wetgevende' werk van de Commissie zijn velen het er nu wel over eens dat er liefst geen nieuwe internationale verdragen meer bij moe-

ten komen. Zowel voor de Verenigde Naties als voor de verdragspartijen vormt het opstellen en behandelen van al die nationale rapporten een te zware werklast. En de fundamentele rechten zijn immers al voor iedereen gewaarborgd.

Wat wel heel belangrijk is:

er bestaat een duidelijke tendens naar wat we wel de **mainstreaming** van de mensenrechten noemen; de bescherming van de rechten van de mens is niet langer een afzonderlijk onderdeel van het VN-werk maar is doorgedrongen in de discussies over alle mogelijke onderwerpen: preventieve diplomatie, ontwikkeling, peacekeeping, milieu, ontwapening ... Mensenrechten, net als de genderkwestie, staan nu op de agenda van de Veiligheidsraad, van het IMF en de Wereldbank, van het VN-Ontwikkelingsprogramma, en van de meeste andere leden van de VN-familie.

Het 'project' van de Universele Verklaring is nog steeds in volle gang.

4. De dekolonisatie en haar gevolgen

Een almaar groeiend ledental

Diegenen onder ons die dachten dat de Verenigde Naties nu langzamerhand een graad van bijna volledige universaliteit hadden bereikt, hebben zich blijkbaar vergist. Nog steeds voelen groepen en volkeren zich niet meer echt 'vertegenwoordigd' door hun 'regering' en wensen ze zelf, als zelfstandige staat, toe te treden tot de Wereldorganisatie. We gaan naar de 200 leden, zeggen sommigen.

De Algemene Vergadering wordt steeds meer een echt portret van de wereldgemeenschap. Meer dan ooit is het een groepsfoto waarop allerlei verscheidene volkeren en naties, en niet alleen meer de staten uit 1945, te zien zijn. De geschiedenis van de uitbreiding van het aantal leden is dan ook een politieke geschiedenis van de laatste zestig jaar, die we kunnen indelen in drie periodes: de *naoorlogse periode*, de *periode van de dekolonisatie* en de *periode van het uiteenvallen van bestaande staten*.

Vanzelfsprekend had dit alles grote gevolgen voor de uitbouw van de structuren van de Organisatie, en voor haar agenda.

De oorspronkelijke Leden

Bij de oprichting van de Verenigde Naties in 1945 waren er 51 leden. Het waren de staten die hadden deelgenomen aan de Conferentie van San Francisco of die eerder de Verklaring van de Verenigde Naties

van 1 januari 1942 hadden ondertekend. Onder die 51 bevonden zich de Verenigde Staten van Amerika, de Sovjet-Unie, China, Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk; de meeste Arabische landen; een aantal West-Europese landen (waaronder België, Nederland en Luxemburg); de meeste Latijns-Amerikaanse landen, de Commonwealth-landen en enkele landen uit Azië. Als oorspronkelijk lid werden, om politieke redenen, ook toegelaten: India (tot 1947 een Britse kolonie), Syrië en Libanon (Franse mandaatgebieden), de Filippijnen (een Amerikaanse kolonie tot 1946) en twee van de 15 Sovjetrepublieken: Oekraïne en Wit Rusland, nu Belarus.

Toetredende Leden

Het lidmaatschap van de Verenigde Naties staat daarenboven open voor "alle andere vredelievende staten die de in het Handvest vervatte verplichtingen aanvaarden en die naar het oordeel van de Organisatie in staat en bereid zijn deze verplichtingen na te komen" (Artikel 4, Handvest). De toelating gebeurt bij besluit van de Algemene Vergadering, op aanbeveling van de Veiligheidsraad: politieke overwegingen spelen daarbij immers een grote rol.

Hoewel al spoedig na de oprichting 31 staten een aanvraag tot lidmaatschap had den ingediend, verliep de toelating uiterst moeizaam. Zoals we hierboven al zagen, was het in die eerste jaren vooral een kwestie van evenwicht tussen de groep van Westerse landen en het Oostblok. De Sovjet-Unie bracht in die eerste periode niet minder dan 47 maal een veto uit tegen de toelating van een niet-communistisch land! Die impasse werd pas doorbroken in 1955 door de gezamenlijke toelating (in een *package-deal*) van 16 nieuwe leden.

In de periode die daarop volgde, gaven aanvragen tot lidmaatschap nog nauwelijks aanleiding tot politieke onenigheid. Het ene onafhankelijk geworden gebied na het andere meldde zich aan, vaak als eerste officiële daad, als lid van de VN. Alleen al in 1960 traden 17 landen, allemaal Afrikaanse, toe tot de Verenigde Naties.

Het recht op onafhankelijkheid

Het is dan ook niet verwonderlijk dat juist in die periode de onafhankelijkheid van de koloniale volkeren voor de VN een belangrijk agendapunt werd.

In 1960 werd door de Algemene Vergadering een voor die tijd baanbrekende resolutie aangenomen, de *Verklaring over de Toekenning van Onafhankelijkheid aan Koloniale Gebieden en Volkeren*, waarin een algemeen recht op onafhankelijkheid werd erkend. Een in 1961 opgerichte 'Bijzondere Commissie voor

de Implementatie van de Verklaring over de Toekenning van Onafhankelijkheid aan Koloniale Gebieden en Volkeren' heeft jarenlang toezicht gehouden op, en steun verleend aan, het proces naar de onafhankelijkheid van vele gebieden en volkeren. In die jaren ontstond er in de Algemene Vergadering inzake zowat alle agendapunten een grote vijandigheid tegenover de (nog) koloniale mogendheden. Die nam pas af na de 'bevrijding' van de laatste Portugese koloniën in 1974.

En nu: ontwikkeling!

Niet alleen de vrijmaking van de koloniën werd een prioriteit van deze 'nieuwe' VN: ook de economische toestand in de jonge lidstaten werd een van de belangrijkste punten op de agenda.

Maar als de koloniën eenmaal onafhankelijk zijn geworden, wordt dan hun welvaart niet hun eigen verantwoordelijkheid? Onafhankelijkheid betekent toch dat men zijn lot in eigen handen neemt, en dat de anderen daaromtrent geen verplichtingen meer hebben?

Maar zo gemakkelijk ligt dat niet!

Al gauw werd duidelijk dat internationale verhoudingen, en vooral de economische betrekkingen, zich niet afspelen op een 'level playing field'. De jonge onafhankelijke staten hadden hulp nodig, soms zelfs een voorkeursbehandeling, om hun economieën op te bouwen.

Al spoedig na de oprichting van de VN hadden economisch minder ontwikkelde gebieden, vooral de Latijns-Amerikaanse lidstaten, trouwens zelf de steun van de meer welvarende landen ingeroepen. En naarmate de koloniën onafhankelijk werden en niet langer op de steun van het 'moederland' konden rekenen, brachten ook zij hun eisen voor het internationale forum.

Van de vroegere koloniale mogendheden werd verwacht dat zij de steun die zij vroeger aan hun afhankelijke gebieden verleenden, nu in het raam van een algemene plichtsvervulling zouden voortzetten, zoals van niet-koloniale, ontwikkelde landen verwacht werd dat zij ook tot de ontwikkelingsbijstand hun bijdrage zouden leveren. En zo kregen de VN een nieuwe taak: ontwikkelingshulp en ontwikkelingssamenwerking werden van 1960 af de belangrijkste agendapunten van de Organisatie.

In de Algemene Vergadering

Daarbij was een centrale rol weggelegd voor de Algemene Vergadering, waar

- vanaf 1961 een reeks van *Ontwikkelingsdecennia*

werd georganiseerd;

- in 1966, in de twee *Mensenrechtenpacten*, het recht op de exploitatie van de eigen natuurlijke rijkdommen werd geformuleerd en bevestigd;
- in de zeventiger jaren, na een jarenlange *Noord-Zuid Dialoog* een *Verklaring over een Nieuwe Internationale Economische Orde* werd aangenomen;
- in 1981 een *Recht op Ontwikkeling* werd geformuleerd dat in 1992 werd bevestigd in de Slotverklaring van de Conferentie van Rio over Milieu en Ontwikkeling, en in 1993 in de Slotverklaring van de Mensenrechtenconferentie van Wenen werd vastgelegd als een universeel en onvervreemdbaar mensenrecht;
- in 2000 de *Millennium Development Goals* werden aangenomen waar de VN-Leden zich verbinden tot het realiseren van heel specifieke en haalbare doelstellingen binnen een bepaald tijdschema.

De Millennium Ontwikkelingsdoelstellingen van de VN

1. *De grootste armoede en honger uitbannen*
 - Het percentage van de mensheid dat moet leven van minder dan één euro per dag met de helft terugbrengen.
 - Het percentage van de mensheid dat honger lijdt met de helft verminderen.
2. *Basisonderwijs wereldwijd toegankelijk maken voor iedereen*
 - Ervoor instaan dat alle jongens en meisjes de lagere school volledig doorlopen.
3. *Gelijke behandeling van mannen en vrouwen bevorderen, door vrouwen meer kansen en zeggenschap te bieden*
 - Ongelijkheid tussen jongens en meisjes uitbannen in het lager en voortgezet onderwijs, liefst voor 2005.
 - Andere vormen van ongelijkheid tussen de seksen voor 2015 opheffen.
4. *Kindersterfte terugdringen*
 - Het sterftecijfer onder kinderen tot vijf jaar met twee derde reduceren.
5. *De gezondheid van moeders verbeteren*
 - Het sterftecijfer onder vrouwen op het kraambed met drie kwart terugdringen.
6. *Strijd leveren tegen HIV/aids, malaria en andere ziekten*
 - Verdere verspreiding van HIV/aids stoppen en het aantal besmettingen keren.
 - Het aantal nieuwe gevallen van malaria en andere ernstige ziekten stoppen en een begin maken met hun totale uitbanning.

7. Actief werken aan een duurzaam milieu

- De principes die gelden voor duurzame ontwikkeling opnemen in nationale milieubeleidsprogramma's om de teloorgang van het milieu te stoppen.
- Het aantal mensen dat geen duurzame toegang heeft tot veilig drinkwater met de helft terugdringen.
- Tegen 2020 de leefomstandigheden van ten minste 100 miljoen krottenwijkbewoners aanzienlijk verbeteren.

8. Werken aan een mondiaal partnerschap voor ontwikkeling

- Blijven werken aan een open stelsel van handel en financiën, dat gebonden is aan regels, voorspelbaar is en niet discrimineert. Gekoppeld aan dit systeem zijn beloften aangaande goed bestuur, streven naar ontwikkeling en de uitbanning van armoede – op nationaal en internationaal vlak
- Aandacht besteden aan de bijzondere behoeften van de minst ontwikkelde landen. Met inbegrip van de opheffing van tolmuren en quota's voor hun exportgoederen; extra schuldverlichting voor landen met de grootste geldzorgen; het schrappen van officiële bilaterale schulden; en meer officiële ontwikkelingssteun voor landen die ernst maken met de uitbanning van armoede.
- Aandacht hebben voor de bijzondere behoeften van ontwikkelingslanden zonder zeehavens en ook voor de arme, kleine eilandstaten.
- De schuldenproblematiek van ontwikkelingslanden aanpakken in een bredere context, en wel door maatregelen op nationaal en internationaal niveau te treffen die het vraagstuk terugdringen tot verantwoordelijke proporties.
- In samenwerking met de ontwikkelingslanden: behoorlijke en productieve werkgelegenheid voor jongeren creëren.
- In samenwerking met farmaceutische bedrijven: in ontwikkelingslanden toegang creëren tot betaalbare basisgeneesmiddelen
- In samenwerking met het bedrijfsleven: de voordelen van nieuwe technologieën – vooral de informatie- en communicatietechnologie – op brede schaal verspreiden.

Alle lidstaten van de Verenigde Naties hebben beloofd bovenstaande doelstellingen tegen het jaar 2015 te zullen realiseren!

In andere VN-organen en programma's

Het spreekt vanzelf dat 'ontwikkeling' een project is waarbij alle mogelijke elementen aan bod komen, en dat dus juist in het kader van een universele en wereldwijde organisatie kan worden verwezenlijkt.

Duurzame ontwikkeling, dat betekent: de aarde bewaren voor de komende generaties!

In de loop der jaren werden daarvoor dan ook specifieke VN-organen opgericht, terwijl in bestaande structuren en organisaties meer en meer aandacht en middelen werden besteed aan pogingen om de ontwikkelingslanden als competente partners te betrekken bij de internationale samenwerking op allerlei gebieden.

We noemen er enkele:

The United Nations Conference on Trade and Development, UNCTAD (1963), de VN-Conferentie voor Handel en Ontwikkeling, komt om de vier jaren bijeen, maar daarnaast zijn er ook permanente structuren ontstaan. Ze is werkzaam op het gebied van de internationale handelsbetrekkingen, vooral van de handel in grondstoffen. Binnen UNCTAD zagen verschillende 'grondstoffenovereenkomsten' het licht (over koffie, cacao, thee, suiker, koper, tropisch hout ...); ook werd een VN-Grondstoffenfonds opgericht, het 'Common Fund for the Financing of

International Buffer Stocks'.

Sinds de oprichting van de Wereldhandelsorganisatie, WTO, in 1994 hebben een aantal landen vooral daarin hun onderhandelingen gevoerd en heeft UNCTAD wat aan belang ingeboet.

Via het **UN Development Programme, UNDP**, het ontwikkelingsprogramma van de VN, worden alle middelen die bij de Organisatie binnenvloeien voor ontwikkeling (ODA, Official Development Assistance, en andere meer specifieke bijdragen) doorgespeeld naar de ontvangende landen. UNDP is werkzaam in een groot aantal landen waar ter plaatse de ontwikkelingsactiviteiten worden gecoördineerd.

UNFPA is het *Bevolkingsprogramma* van de VN; het adviseert Lidstaten in kwesties van bevolkingsplanning, reproductieve gezondheidszorg, gezinsplanning etc.

UNICEF is het *Kinderfonds* van de VN; het werd na de Tweede Wereldoorlog opgericht voor hulp aan kinderen die door de oorlog op de dool waren, of wees. Nu is het een belangrijke organisatie voor hulp aan kinderen en jonge moeders in de Derde Wereld. Daarbij gaat het om eerstelijns gezondheidszorg, voeding, onderwijs, hygiëne ...

In de Gespecialiseerde Organisaties van de VN

De eerste taak van de 'Gespecialiseerde Organisaties' van de VN is het opstellen van internationaal geldende normen voor bepaalde grensoverschrijdende activiteiten, zoals luchtvaart, scheepvaart, postverkeer, of gemeenschappelijke belangen zoals de volksgezondheid. Uit de aard der zaak zijn deze 'standards' nuttig op voorwaarde dat ze door zo veel mogelijk landen op een zo perfect mogelijke manier in praktijk worden gebracht.

Alle Organisaties zagen zich dan ook op een bepaald moment gedwongen om juist aan deze voorwaarde iets te doen. Met de intrede van een groeiend aantal jonge onafhankelijke Staten vanaf de late jaren vijftig werd duidelijk dat de zo cruciale kwestie van een degelijke en deskundige uitvoering van al deze vaak zeer technische voorschriften en reglementeringen nauw samenhangt met de daar aanwezige professionele know-how.

In *alle* Organisaties leidde dit tot een verschuiving van de aandacht, en van de beschikbare middelen, naar 'ontwikkeling' en 'technische bijstand'. Niet zozeer naar 'ontwikkelingshulp' in algemene zin (financiële steun aan de economieën van de jonge onafhankelijke staten in de Derde Wereld, een allesoverheersend agendapunt in de Verenigde Naties van die dagen), maar heel speciaal naar het bevorderen van de volledige deelname van de nieuwe Lidstaten in de werkzaamheden van de Organisaties.

De 'traditionele' Lidstaten, en de leiding, voelden dat alles in het werk gesteld moest worden om de nieuwe leden te brengen op een niveau waar ze konden functioneren als competente, betrouwbare en stabiele partners in het netwerk van internationale telecommunicatie, transport, volksgezondheid ...

Vanaf de zestiger jaren werden door alle Organisaties programma's opgezet voor technische bijstand en voor opleiding.

Zo werd in 1965 door de *Internationale Arbeidsorganisatie* in Turijn het 'International Centre for Advanced Technical and Vocational Training' opgericht.

In 1978 werd door de *Wereldgezondheidsorganisatie* tijdens een Internationale Conferentie on primary health care het 'Health For All' programma aangenomen.

De *Wereld Voedselorganisatie*, richtte in 1961 het *World Food Programme* in, in 1974 gevolgd door de oprichting van de *World Food Council* en in 1977 door het *International Fund for Agricultural Development*, nu zelf een Gespecialiseerde Organisatie.

De *Internationale Maritieme Organisatie* richtte in 1983 de *World Maritime University* op in Malmö.

Alle hebben ze tot taak de opleiding en training van deskundigen uit de Derde Wereld.

Een overgroot deel van de middelen van de Organisaties wordt nog altijd daaraan besteed.

VN-voedselhulp na de Tsunami van 2004.

De financiering van de ontwikkelingssamenwerking

De middelen die nodig zijn voor de vele VN-ontwikkelingsprojecten en -programma's zijn afkomstig van verschillende bronnen.

De officiële ontwikkelingshulp (*Official Development Assistance*, of ODA) komt uit bijdragen van de rijkere Lidstaten en van privé instellingen, en uit specifieke subsidies van de Gespecialiseerde en andere technische Organisaties.

In 1980 beloofden de industrielanden te zullen streven naar een minimumbijdrage van 0.7% (de eerst vooropgestelde 1% bleek toen al niet haalbaar) van hun BNP. Dit bedrag wordt echter tot nu toe maar door een klein aantal landen gehaald.

Leningen vormen een andere belangrijke financieringsbron, met name leningen van IFAD, het International Fund for Agricultural Development, en van de Wereldbank Groep. De Wereldbank zelf leent aan marktvoorwaarden, maar leningen van haar dochterorganisatie, de International Development Association, zijn renteloos en kunnen een zeer lange looptijd hebben.

Wel is een aantal van vooral de armste ontwikkelingslanden niet in staat geweest deze leningen af te lossen uit een verwachte verhoogde productiviteit, of een verbetering van hun economie. Dit heeft geleid tot een algemene schuldenlast van de Derde Wereld die inmiddels een enorme omvang heeft aangenomen. De vraag aan de industrielanden om deze schulden kwijt te schelden werd dan ook opgenomen in de MDG's.

Besluit

Het ontwikkelingsdebat is ongetwijfeld één van de meest dramatische aspecten van de naoorlogse internationale verhoudingen geweest, en weegt nog altijd op het werk van de VN.

Wel is de 'Derde Wereld' niet meer het min of meer homogene blok, met zijn vérgaande onderlinge politieke solidariteit uit de zeventiger jaren. Meer en meer ontwikkelingslanden maken zich los uit de vicieuze cirkel van armoede en onderontwikkeling en zijn op weg naar een economisch en politiek meer stabiel bestaan. In het algemeen lijkt dit het geval voor de Latijns-Amerikaanse staten en voor sommige landen in Azië. Met deze landen is ontwikkelingssamenwerking inderdaad mogelijk geworden. Maar voor Afrika lijkt de plicht tot ontwikkelingshulp voorlopig onverminderd voort te bestaan. De Millennium Development Goals, met hun streefdoelen in verband met honger en armoede blijven vooral daar belangrijk.

5. De groeiende bezorgdheid om het milieu

1972: De eerste Milieuconferentie van de Verenigde Naties

In de zestiger jaren ontstond voor het eerst een algemene bekommernis over de toestand en de toekomst van de aarde in het algemeen. Er wordt wel eens gezegd dat die ontwikkeling begon op het ogenblik dat de eerste foto's van de aarde werden genomen vanuit de ruimte, eerst nog met gewone camera's en later met meer gesofistikeerde apparatuur. Voor het eerst konden we toen zien hoe schitterend onze planeet, de **blauwe planeet**, eigenlijk wel is, en voor het eerst realiseerden wij ons ook dat die blauwe planeet heel uniek is: de ruimtevaart en de ruimtetechnologie hebben nog altijd geen 'hemellichaam' ontdekt dat er ook maar op lijkt.

In diezelfde periode kwamen we tot de vaststelling dat bepaalde rijkdommen waar wij tot nu toe tamelijk zorgeloos mee waren omgesprongen, uitgeput kunnen worden. Dat er gevaar is voor overbevissing, voor bodemerosie, voor desertificatie, voor ontbossing.

Dat onze industriële activiteiten, nodig om een steeds groeiende wereldbevolking in stand te houden, daarbij nog andere schadelijke gevolgen hebben: vervuiling van de lucht, van de rivieren en zeeën.

Langzamerhand ontstaat het besef dat wij verstandiger met onze aarde moeten omgaan, dat we er zuinig moeten op zijn en dat daarvoor een internationale aanpak nodig is.

Het eerst drong dit besef door in de geïndustrialiseerde wereld.

In de Derde Wereldlanden was er nog nauwelijks sprake van milieuproblemen. Daar leek nog ruimte en frisse lucht en helder water in overvloed te zijn, en was de bevolking volop bezig om te trachten te overleven, op welke manier dan ook ...

Op voorstel van Zweden besloot de Algemene Vergadering in 1968, een Wereldconferentie bijeen te roepen, een kader waarin de milieuproblematiek in al haar aspecten kon worden besproken.

Meteen stuitte men daarbij al op de moeilijkheid dat er een duidelijk en aanwijsbaar verband bestaat tussen milieu en ontwikkeling: de ontwikkelingslanden wensten de bescherming van hun belangen dan ook expliciet opgenomen te zien in de ontwerpverklaring. Zij verklaarden zich tegen een beleid dat restrictief, natuurbehoudend en 'anti-ontwikkeling' zou zijn.

Toch slaagde de Milieuconferentie, die van 5 - 16

juni 1972 in Stockholm gehouden werd, erin een verklaring, de *Stockholm Declaration on the Environment* aan te nemen, met een bijna algemene consensus.

In december 1972 hechtte de Algemene Vergadering zelf, met 112 stemmen vóór en tien onthoudingen, formeel haar goedkeuring aan die Verklaring.

De Verklaring van Stockholm

De Verklaring van Stockholm bestaat uit een Preambule en 26 'Principes'.

De Preambule stelt vast dat de verbetering en de bescherming van het milieu een plicht is voor de mensheid die samengaat met de fundamentele VN-doelstellingen van wereldvrede en economische en sociale ontwikkeling. Milieubeleid is eerst en vooral een zaak voor de plaatselijke en nationale overheid, maar internationale samenwerking is nodig omdat een steeds groter aantal milieuproblemen regionale of zelfs wereldwijde dimensies heeft.

"Rechten en Plichten van Staten", en de rol van internationale organisaties worden behandeld in de principes 21 – 25.

Principe 21 is, terecht of ten onrechte, het meest bekende geworden:

"Staten hebben, volgens het Handvest van de Verenigde Naties en de beginselen van het volkenrecht, het soevereine recht om hun eigen natuurlijke rijkdommen te exploiteren in overeenstemming met hun eigen milieubeleid, en hebben de verantwoordelijkheid om te verzekeren dat activiteiten die binnen hun bevoegdheid of controle vallen, geen schade toebrengen aan het milieu van andere staten of van gebieden buiten de grenzen van de nationale jurisdictie."

18

Het eerste deel van principe 21 geeft dus het beginsel weer van de permanente soevereiniteit over de eigen natuurlijke rijkdommen, terwijl het tweede deel verwijst naar beginselen van volkenrecht als goede nabuurschap en *due care*. Dit alles heeft betrekking op preventie.

Principe 23 legt er de nadruk op dat de waardenschaal van ieder land moet worden gerespecteerd, vooral in de ontwikkelingslanden, terwijl principe 24 een verplichting formuleert voor staten om samen te werken bij de bescherming en de verbetering van het leefmilieu, met dien verstande dat rekening wordt gehouden met de soevereiniteit en de belangen van iedere staat. Internationale organisaties dienen hierbij een coördinerende, efficiënte en dynamische rol te spelen (principe 25).

Tenslotte legt principe 26 een direct verband tussen

de milieuproblematiek en ontwapening. Vooral de *ABC-wapens* (kernwapens, bacteriologische en chemische wapens) vormen een directe bedreiging.

Het VN-Milieu Programma

Op 15 december 1972, tegelijk met de officiële goedkeuring van de Verklaring, nam de Algemene Vergadering een organisatorisch initiatief op milieugebied. Het **VN-Milieu Programma** (UN Environment Programme, of UNEP) werd opgericht als een suborgaan van de Algemene Vergadering, op de eerste plaats als een coördinerend en katalyserend orgaan: UNEP heeft in principe geen uitvoerende of financiële taak (het is belangrijk om dat te onderstrepen: het ligt niet aan UNEP als de milieusituatie in de wereld sinds 1972 nauwelijks verbeterd is!). Resolutie 2997 (XXVII) stelt immers dat tot de opdracht voor UNEP vooral behoort: het bevorderen van internationale samenwerking op het gebied van het leefmilieu, van een algemeen VN-beleid, het volgen van de wereld-milieu-situatie, het bevorderen van de uitwisseling van technische knowhow, en het nagaan van het effect van nationaal en internationaal milieubeheer.

Inmiddels is UNEP toch ook wel een beetje de uitvoerende toer opgegaan met het oprichten van een register voor giftige stoffen, een wereldwijd waarschuwingssysteem voor milieuproblemen, een programma voor informatie over natuurlijke rijkdommen, en een hele reeks van andere programma's en initiatieven.

Hoewel UNEP met alle middelen probeert om het milieuaspect te introduceren in alle mogelijke politieke beslissingen op alle niveaus, ontbreekt het echter toch aan de noodzakelijke bevoegdheden en financiële middelen.

Het verband tussen milieu en ontwikkeling

In het midden van de tachtiger jaren groeide de internationale bezorgdheid over het milieu in die mate dat de Algemene Vergadering besloot een Wereld-Commissie voor Milieu en Ontwikkeling op te richten onder leiding van de toenmalige Eerste Minister van Noorwegen, Mevrouw Gro Harlem Brundtland. In 1987 verscheen het "Brundtland-rapport" onder de titel: "Our Common Future".

Het wijst op de misschien onomkeerbare uitputting van de natuurlijke rijkdommen van de aarde en pleit voor een **duurzame ontwikkeling**, of *sustainable development*, "to ensure that development meets the needs of the present without compromising the abilities of future generations to meet their own needs". Het zou hier dan niet gaan om kant en klare oplos-

singen, maar om een continu proces van heroriëntering en aanpassing van het bestaande milieubeleid op nationaal en internationaal vlak. Het traditionele onderscheid tussen lokale, nationale en internationale maatregelen is trouwens obsoleet geworden, omdat er voor milieuproblemen geen grenzen bestaan.

Vandaar dat vier Scandinavische landen, samen met Nederland en Canada, een voorstel deden om in 1992 opnieuw een internationale milieuconferentie te houden, een soort tweede Stockholmconferentie. Dat voorstel gaf opnieuw aanleiding tot fundamentele discussies over het verband tussen ontwikkeling en milieuproblematiek, waarbij van de zijde van de ontwikkelingslanden grote aarzelingen aan de dag traden. De tekst van de AV-resolutie waarbij besloten werd de **VN-Conferentie over Milieu en Ontwikkeling** bijeen te roepen, is dan ook een weerspiegeling van de heel delicate balans tussen de twee denkrichtingen. Enerzijds wordt de nadruk gelegd op de noodzaak van een globaal milieubeleid, anderzijds op de voorwaarden daarvoor: de grotere verantwoordelijkheid van de industrielanden enerzijds en steun aan de ontwikkelingslanden om een beter milieubeleid van hun kant mogelijk te maken anderzijds.

De verwachtingen rond de **Milieu-top** (Earth Summit) waren wel heel erg hoog. Het zou “een mijlpaal worden in de geschiedenis van de gezamenlijke inspanningen voor het behoud van onze planeet” (Secretaris-Generaal Perez de Cuellar).

De Conferentie vond plaats van 3-14 juni 1992 in Rio de Janeiro: delegaties van 178 staten namen eraan deel en vertegenwoordigers van zo'n zestien honderd milieuorganisaties en -groeperingen. Het werd de grootste conferentie die ooit door de VN werd georganiseerd; bovendien werd er in de pers grote aandacht aan besteed.

Het kon dan ook bijna niet anders: de resultaten bleven beneden de verwachtingen.

Zoals we al zo vaak hebben gezien, behoort het ontwikkelen van een internationaal bindend en afdwingbaar controlesysteem, in welk domein dan ook, voorlopig nauwelijks tot de mogelijkheden. Alles hangt telkens weer af van de bereidheid tot medewerking en uitvoering, op nationaal vlak, van zoveel mogelijk staten-partners.

Maar er werden in Rio wel verschillende teksten aangenomen: een Verklaring, verdragsteksten over klimaatverandering (de bestrijding van het broeikaseffect) en de bescherming van de biologische diversiteit, een zeer omstreden beginselverklaring over de bescherming en het beheer van bossen, en 'Agenda 21', een omvangrijk geheel van aanbevelingen

over allerlei aspecten van milieu en ontwikkeling.

De **Verklaring van Rio over Milieu en Ontwikkeling** houdt de algemene beginselen in van een 'milieuvriendelijke' ontwikkeling. Milieubescherming dient een integrerend onderdeel van het ontwikkelingsproces te zijn. Het soevereine recht van staten om de eigen natuurlijke rijkdommen te exploiteren, wordt volledig erkend (dat betekent dus in de praktijk het uitsluiten van iedere internationale dwang om bijvoorbeeld de vernietiging van de tropische regenwouden tegen te houden!).

De rijke landen van hun kant hebben een bijzondere verantwoordelijkheid, vanwege de grote druk die hun samenleving uitoefent op het wereldmilieu.

Ook doet de Verklaring in één van de zeldzame officiële zinspelingen op het bevolkingsprobleem een beroep op de landen om “een aangepast demografisch beleid te bevorderen”. Andere elementen in de Verklaring gaan over de rol die handelsbelemmeringen, rechten van de vrouw, het bestrijden van armoede, spelen bij de verwezenlijking van een internationaal milieurecht.

Agenda 21 omvat in detail allerlei maatregelen die nodig zijn voor 'duurzame ontwikkeling'. Het is een blauwdruk voor een actieprogramma, maar bevat alleen maar aanbevelingen. Wel worden er binnen de VN mechanismen opgericht om de resoluties van Rio in praktijk om te zetten.

Een **Sustainable Development Commission** houdt toezicht op de verwezenlijking van de doelstellingen van Rio. Daarbij zullen vooral aan ontwikkelingslanden extra financiële middelen ter beschikking moeten worden gesteld, gecoördineerd door een **Global Environment Facility** (GEF). Ook bestaande VN-organisaties en organen (de Wereldbank, UNDP, UNEP) worden daarbij ingeschakeld.

Agenda 21 geeft verder brede beleidslijnen voor het bestrijden van bepaalde problemen, zoals de overconsumptie van bepaalde niet-hernieuwbare rijkdommen, verlies aan biodiversiteit, vervuiling van lucht, land en water, en giftige afvalstoffen.

Tevens werd op de Conferentie een principeverklaring over bosbeheer aangenomen: de zeer omstreden “Non-legally binding authoritative statement of principles for a global consensus on the management, conservation and sustainable development of all types of forests”.

Oorspronkelijk bedoeld als een ontwerp-verdrags tekst werd het gereduceerd tot een niet-bindende principeverklaring na intensieve lobbying door hout-exporterende landen, die er een aanslag in zagen op hun nationale soevereine prerogatieven. De inhoud

van de Verklaring legt dan ook eerder daarop de nadruk dan op concrete afspraken over een internationaal bosbeheer. Wel wordt ook hier weer gesproken over compensatie aan bosrijke landen in ruil voor het gebruik/behoud van de bossen volgens internationale maatstaven. In de jaren na Rio werd wel voortdurend verder overleg gepleegd over deze problematiek; dit leidde in 2000 tot de oprichting van een *Permanent Forum van de Verenigde Naties voor Bosbeheer*.

In Rio kwamen uiteindelijk toch ook twee teksten tot stand die een bindend karakter hebben, tenminste voor de staten die ze ratificeren: *Het Verdrag over Biologische Diversiteit* vraagt dat staten stappen ondernemen om ecologisch waardevolle gebieden en soorten te beschermen en te behouden. Op den duur zal er een inventaris worden opgemaakt van zulke gebieden over heel de wereld. In dat verband wordt voorzien in financiële steun voor de Derde Wereldlanden, en in overdracht van technologie. Vooral plattelandsgemeenschappen en autochtone bevolkingsgroepen, met hun tradities van kennis en respect voor de natuur, spelen hierbij een rol.

Het Verdrag zal in werking treden, nadat 30 landen het hebben geratificeerd.

Het broeikaseffect

Het 'broeikaseffect', de dreiging van een langzame stijging van de temperatuur van de aarde met vergaande gevolgen voor het klimaat, is al lange jaren een van de meest verontrustende verschijnselen in de milieuproblematiek; het is ook duidelijk een gevolg van menselijke activiteit.

Het *VN- Verdrag over Klimaatverandering* dat in Rio werd aangenomen werd het basisdocument in de bestrijding van het verschijnsel 'global warming'. Het stelde toen al dat de ontwikkelde landen de uitstoot van dioxide (hun zware industrie, en vooral ook hun transport, is verantwoordelijk voor 60% van die uitstoot) tegen het jaar 2000 moesten terugbrengen tot het niveau van 1990. Bovendien zouden ze verplicht zijn om aan de ontwikkelingslanden de relevante technologie en informatie door te spelen.

Maar al in 1995 meldde het *Intergouvernementele Panel over Klimaatverandering* (een groep van 2500 wetenschappers en deskundigen, opgericht in 1988) dat zelfs als de limieten van 1992 op tijd zouden worden bereikt, dit niet voldoende was om de opwarming tegen te houden. Hogere reducties van de uitstoot van dioxine zouden nodig zijn.

In 1997 kwamen de verdragspartijen van het Ver-

drag over Klimaatverandering bijeen in Kyoto, Japan, om nieuwe bindende afspraken te maken.

Het *Kyoto-Protocol* voorziet dat de ontwikkelde landen hun gezamenlijke uitstoot van broeikasgassen tussen 2008 en 2012 met 5,2% van de 1990 niveaus zullen hebben teruggebracht.

Het heeft jaren geduurd voor het Protocol in werking trad: daarvoor was niet alleen de formele toetreding vereist van een bepaald aantal (55) landen, maar ook de bijkomende voorwaarde dat deze gezamenlijk verantwoordelijk zijn voor 55% van de totale emissies. Veel hing dus af van de houding van de grote vervuilers, zoals de VS. De VS hebben echter verklaard niet te willen deelnemen in Kyoto.

De doorbraak kwam in 2004 toen Rusland besloot tot ratificatie. Het Protocol trad in werking op 16 februari 2005.

Kyoto kort

Het Protocol is een verdragstekst die 'hoort bij' het Verdrag over Klimaatverandering; dat betekent dat alleen partijen bij dat Verdrag partij kunnen worden bij het Protocol. Het creëert bijkomende verplichtingen die Staten al of niet op zich kunnen nemen.

Met dit Protocol komen partijen overeen om de uitstoot van bepaalde broeikasgassen (koolstofdioxide, methaan, lachgas, en een aantal fluorverbindingen) in de periode 2008-2012 met gemiddeld 5% te verminderen ten opzichte van het niveau van 1990. Daarbij worden voor verschillende landen verschillende percentages opgelegd: van 28% voor Luxemburg tot 6% voor Japan (België 7,5%, Nederland 6%). Portugal mag zijn uitstoot zelfs met 27% laten stijgen.

De Europese Unie, toen nog met 15 Lidstaten, trad al in 2002 toe tot het Protocol.

Belangrijk is dat landen in zekere mate ook positieve elementen kunnen 'inbrengen' zoals bossen binnen hun grondgebied. En omdat bepaalde Derde Wereld landen een 'overschot' hebben aan schone lucht, is het voor sterk vervuilende landen mogelijk om daar bepaalde eigen tekorten mee 'af te kopen'. Voor veel landen bleek het toch een moeilijke stap. Zo hebben de Verenigde Staten steeds geweigerd zich aan te sluiten.

Na jaren kwam er een doorbraak toen de Russische Federatie in 2004 besloot om toe te treden. Op 16 februari 2005 trad het Protocol in werking.

Op dit moment, september 2005, telt het 156 partijen, die samen 61,6% van de emissies vertegenwoordigen.

De milieuproblematiek in het werk van de Gespecialiseerde Organisaties

Vanaf de zeventiger jaren kregen kwesties in verband met het milieu ook meer en meer de aandacht binnen de Gespecialiseerde Organisaties van de Verenigde Naties. Veel van hun projecten en programma's zijn nu, direct of indirect, gericht op milieu en ontwikkeling, op duurzame ontwikkeling dus.

Een aantal organisaties zijn daarenboven actief bezig met milieu-aspecten op het gebied van hun eigen activiteiten.

Zo maakt de Wereldgezondheidsorganisatie studie van de gevolgen van luchtvervuiling voor de volksgezondheid, is de Internationale Maritieme Organisatie bezig met de vervuiling van de oceanen, en is de Wereld Meteorologische Organisatie actief in research en programma's over klimaatverandering en de ozonlaag. In 1979 en 1990 richtte zij klimaatconferenties in die leidden tot de instelling van een World Climate Programme.

Uiteraard was WMO ook nauw betrokken bij de voorbereiding van de VN Conferentie over Milieu en Ontwikkeling in Rio de Janeiro in 1992 en neemt zij actief deel in de follow-up structuren, zoals Agenda 21.

Dat laatste geldt trouwens ook voor de Voedsel en Landbouw Organisatie die 'Task-manager' is in Agenda 21 voor de sectoren landbouw, bosbouw en visserij. Binnen FAO werd een speciale *Afdeling Duurzame Ontwikkeling* opgericht.

De Internationale Organisatie voor de Internationale Burgerluchtvaart nam in 1983 speciale normen aan voor het luchtvervoer van gevaarlijke stoffen.

Ook UNESCO speelt, vanuit haar talrijke programma's op het gebied van de wetenschap, een belangrijke rol; ze heeft speciale raden voor de Internationale Oceanografische Commissie, het Internationaal Hydrologisch Programma, en 'Man and the Biosphere'.

Bestaat er intussen zoiets als 'Global Governance' inzake Milieu?

Uit het voorgaande blijkt wel dat van een sluitende internationale reglementering in verband met het milieu voorlopig nog geen sprake kan zijn. Daarvoor lopen de belangen (van Noord en Zuid, van overheid en burger, van land tot land) té veel uiteen, en zijn de remedies (op korte termijn) té duur.

Toch lijken er zich bepaalde basisprincipes af te tekenen die aan de basis (dienen te) liggen voor een zich ontwikkelend milieurecht.

Het eerste is wel het principe van de *soevereiniteit over de eigen natuurlijke rijkdommen*, geprocla-

meerd in resoluties, in de statenpraktijk erkend, en bovendien neergelegd in algemeen aanvaarde internationale verdragen. Het betekent dat iedere staat in principe vrij is om de natuurlijke rijkdommen binnen zijn grondgebied te beheren en te exploiteren en zijn eigen milieu- en ontwikkelingsbeleid te voeren.

Maar dat wil niet zeggen dat die vrijheid onbeperkt is: er zijn regels van internationaal recht die er grenzen aan stellen.

Ten tweede begint zich af te tekenen de algemene *verplichting van een staat om het milieu en de eigen natuurlijke rijkdommen te beschermen en te bewaren*, het algemene beginsel van 'due diligence' of 'due care', van het beheren als een goed huisvader.

Ook wordt tegenwoordig vaak gesproken van *een recht van toekomstige generaties op een leefmilieu dat hen in staat zal stellen zich verder te ontwikkelen*, (om niet te zeggen: om te overleven!): een "inter-generatie-recht".

Dan is er het (oude) principe van *goede nabuurschap*. In nationaal recht is dit sinds lang aanvaard, in de internationale betrekkingen is men nog volop bezig de omvang en de juiste betekenis van een dergelijke verplichting uit te zetten. Dat een staat niet zonder meer aansprakelijk kan worden gesteld voor schade die aan het milieu van een andere staat wordt toegebracht, dat is wel duidelijk. Maar dat er sprake dient te zijn van *voorafgaandelijk overleg*, of van een *voorafgaandelijke waarschuwing* ('prior consultation' of 'prior notification') voor eventuele milieurisico's, dat wordt toch in steeds meer gevallen aangenomen; ook in gevallen waar het gaat om handelingen die op zichzelf niet in strijd zijn met het internationaal recht.

Aansprakelijkheid van een staat voor schade wordt wel al aangenomen als het gaat om "a serious breach of an international obligation of essential importance for the safeguarding and preservation of the human environment, such as those prohibiting massive pollution of the atmosphere or of the seas".

De doctrine van aansprakelijkheid brengt met zich mee de verplichting tot "restitutio in integrum", dat wil zeggen het herstellen van de toegebrachte schade of, wanneer dit niet mogelijk is, de *verplichting tot het betalen van schadevergoeding*.

Of "Rio" aan de verdere ontwikkeling van deze principes veel heeft bijgedragen, valt overigens te betwijfelen. Het internationale milieurecht lijkt nu ondergeschikt te worden gemaakt aan de bevordering van de "duurzame ontwikkeling". Voor de bescherming van het milieu alvast geen goede zaak.

6. Politieke aardverschuivingen en nieuwe uitdagingen voor de VN

1. Nieuwe Problemen van Vrede en Veiligheid

Een herkansing voor de Veiligheidsraad

De 'implosie' van de Sovjet-Unie en de val van de Communistische regimes in Centraal en Oost Europa openden nieuwe mogelijkheden voor de Veiligheidsraad. Na een eerste vastberaden 'Hoofdstuk VII resolutie' in 1988 waarmee een einde werd gemaakt aan een lang aanslepend conflict tussen Iran en Irak brak er in de negentiger jaren een periode aan van grote activiteit. Het leek erop dat de Raad eindelijk de rol zou kunnen gaan spelen die in het Handvest was voorzien.

Een eerste test was de inval van Irak in Koeweit, in 1991. Onmiddellijk werd een reeks resoluties aangenomen die uiteindelijk leidden tot resolutie 687 waarbij een permanent sanctie- en controleregime tegen Irak werd ingesteld.

Acties en sancties tegen Libië, Somalië, Rwanda, Haïti, het voormalige Joegoslavië, Liberia, Sierra Leone, Soedan, Angola ... volgden.

Tussen 1990 en 2005 werden er door de Veiligheidsraad al meer dan duizend resoluties aangenomen, tegen 650 in de 45 jaar daarvoor.

Nieuwe vredesoperaties

Na het einde van de Koude Oorlog werd door de Verenigde Naties ook een groot aantal nieuwe vredesoperaties opgezet. Sommige daarvan waren succesvol omdat ze inderdaad het einde van een conflict (Namibië), of van een burgeroorlog (Cambodja) begeleidden. Maar andere ondervonden grote moeilijkheden (Bosnië; denk aan Srebrenica ...) of faalden jammerlijk (Somalië, Angola).

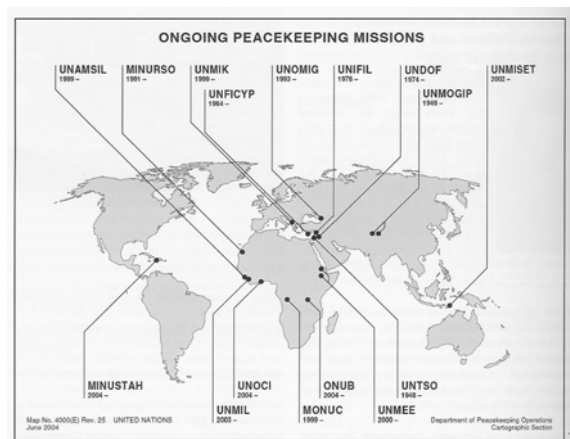
Vaak was dat het gevolg van het feit dat de strijdende partijen niet bereid waren een eind te maken aan het conflict en de vijandelijkheden gewoon voortzetten. Ook gaat het nu meestal niet meer om internationale tussenstaatse conflicten maar om binnenlandse gevechten tussen meerdere revolutionaire troepen, of zelfs gewapende bendes. Deelname aan vredesoperaties is gevaarlijk geworden; de regeringen van de landen die het personeel leveren eisen dat hun mensen behoorlijk bewapend zijn. En zelfs dan kost het nu grote moeite om een operatie volledig bemand te krijgen, zoals blijkt uit de ervaringen met de operaties voor Oost Timor en voor Kosovo.

In sommige gevallen moeten we aanvaarden dat het opzetten van een operatie gewoon onmogelijk is. Hoe ernstig het conflict ook, hoe schrijnend de tele-

visiebeelden, sommige situaties zijn gewoon "niet rijp voor de peace-keeping behandeling" zoals de toenmalige Secretaris-Generaal Boutros Boutros-Ghali het jaren geleden al zei.

Daarom moest gedacht worden aan een heel nieuwe invulling van het begrip 'vredesoperatie'. Vredes-troepen dienen behoorlijk uitgerust en bewapend te zijn, en gereed om het hoofd te bieden aan de meer gevaarlijke situaties van moderne conflicten. Hun taak is ook minder passief, en brengt een meer actief, ordehandhavend en controlerend optreden mee, zelfs tegen (groepen uit) de plaatselijke bevolking. Op die manier dwingen ze ook meer respect af en verhoogt hun aanwezigheid de veiligheid in een bepaald gebied.

In totaal werden er door de Verenigde Naties 59 peacekeeping missies ingesteld, waarvan er op dit ogenblik (september 2005) nog 16 operatief zijn.

Intussen is de opdracht van de Vredesmachten inhoudelijk ook sterk uitgebreid, met bijvoorbeeld het organiseren en waarnemen van verkiezingen, hulpverlening aan de burgerbevolking, het ruimen van mijnen en, in de fase van de wederopbouw na een conflict, het opnieuw opzetten van het schoolstelsel, van de administratie en de rechterlijke macht en het herinrichten van ziekenhuizen. Hun samenstelling is nu dan ook meestal gemengd: er is behalve de 'militaire component' vaak burgerpersoneel bij, politieambtenaren, en deskundigen.

Dit nieuwe concept van *peacebuilding* krijgt steeds meer aandacht. Het is dan ook een belangrijk element in het voorkomen van conflicten of van het opnieuw opflakken ervan.

Het spreekt vanzelf dat alle organen en organisaties van de Verenigde Naties er een rol bij te spelen hebben. Voor planning, samenwerking en coördinatie zal nu een *Peacebuilding Commissie* worden opgericht: een besluit van de Millennium + 5 top van 2005!

Er zijn op dit ogenblik al een 12-tal politieke en 'peacebuilding' missies operatief.

De discussie rond interventie

Interventie betekent het (ongevraagd) van buitenaf *gewapend* tussenbeide komen en ingrijpen, wanneer de situatie in een bepaald land voor de internationale gemeenschap onaanvaardbaar is geworden, bijvoorbeeld omdat er massale mensenrechtenschendingen plaats vinden.

Vroeger waren dergelijke interventies, om welke reden dan ook, heel gewoon. De grote mogendheden meenden het recht te hebben om in hun koloniën, of ook wel in andere landen, militair tussenbeide te komen, regimes onder druk te zetten, regeringen te doen vallen, burgeroorlogen te (helpen) beslissen, bepaalde minderheden aan de macht te brengen.

Het is nog niet zo lang geleden dat het principe van de nationale soevereiniteit en territoriale onschendbaarheid, ook voor de kleinere en zwakkere landen, zijn intrede deed in de internationale betrekkingen: het werd bevestigd in het VN Handvest, dat stelt dat de VN-leden zich in hun internationale betrekkingen dienen te onthouden van bedreigingen met of het gebruik van geweld tegen de territoriale integriteit of de politieke onafhankelijkheid van een staat (artikel 2,4), en dat niets de VN de bevoegdheid geeft om tussenbeide te komen in nationale aangelegenheden (artikel 2,7).

Het non-interventie principe werd duidelijk een van de pijlers van de internationale betrekkingen. Uitzonderingen worden niet geaccepteerd, vooral niet door de jongere staten van Azië en Afrika. Trouwens, als je aan alle 191 leden van de Verenigde Naties de vraag zou stellen of zij voorstander zijn van een algemene bevoegdheid tot een dergelijk ingrijpen, hoeveel zouden daar "ja" op antwoorden?

Nieuwe opvattingen?

Toch is er een groeiende overtuiging bij veel mensenrechtensdeskundigen en -organisaties dat dit principe van nationale soevereiniteit en non-interventie nooit mag worden ingeroepen tegen internationale acties ter verdediging van de mensenrechten in een bepaald land. Dat er dus uitzonderingen zijn op het non-interventie beginsel.

De enige bestaande uitzondering is de bevoegdheid van de Veiligheidsraad om tot actie over te gaan wanneer hij oordeelt dat een bepaalde situatie een bedreiging inhoudt voor de internationale vrede en veiligheid. Natuurlijk is Hoofdstuk VII van het Handvest waarin deze bevoegdheid is neergelegd geschreven met het oog op situaties van *internationaal* conflict. Maar de Raad heeft al eens, met name in 1992 met betrekking tot de kwestie Somalië, beslist om in te grijpen in een voor de hele wereld onduidelbaar geworden *interne* situatie. De leden van de Raad vonden dat het hier gerechtvaardigd was omdat de situatie uniek en uitzonderlijk was: er was geen nationale regering in controle en de situatie hield inderdaad een bedreiging in voor de vrede en veiligheid in de regio.

Je zou dus kunnen stellen dat er ruimte is gemaakt voor een internationaal ingrijpen in interne humanitaire noodsituaties. Maar is dan iedere staat daartoe gemachtigd? Of alleen maar op beslissing van de Veiligheidsraad, en alleen in zeer uitzonderlijke situaties?

De opinie van deskundigen

In 2003 gaf Secretaris-Generaal Kofi Annan aan een Panel van deskundigen de opdracht, te onderzoeken wat in deze tijd de meest acute bedreigingen zijn van de vrede en veiligheid, en aanbevelingen te formuleren voor actie door, en hervormingen in, het bestaande internationale systeem van collectieve veiligheid.

Het Rapport van dit *High Level Panel on Threats, Challenges and Change* werd in december 2004 gepubliceerd, met als titel *A more secure world: Our shared responsibility*.

Het gaat uitgebreid in op juist deze kwestie van het gebruik van geweld: het is van het grootste belang dat er een wereldwijde consensus komt over de vraag wanneer gebruik van geweld geoorloofd en gewettigd is.

De conclusies zijn de volgende:

- een uitbreiding van het recht op zelfverdediging van artikel 51 van het Handvest (met bijvoorbeeld een recht op 'preventive strike') is niet gewenst;

- gebruik van geweld blijft een exclusieve bevoegdheid van de Veiligheidsraad;
- er is inderdaad sprake van een nieuwe norm dat bepaalde grove schendingen van de mensenrechten (genocide ...) inderdaad machtigen tot een optreden, in laatste instantie, en als een laatste mogelijkheid, als andere middelen gefaald hebben. Deze bevoegdheid is voorbehouden aan de Veiligheidsraad;
- de Raad dient bepaalde criteria en richtlijnen te hanteren, zoals de ernst van de omstandigheden, een duidelijke omschrijving van wat de bedoeling is, proportionaliteit van de actie;
- dergelijke richtlijnen dienen geformuleerd te worden in resoluties van de Veiligheidsraad en van de Algemene Vergadering.

Tenslotte geeft het Panel aan hoe de Organisatie moet worden aangepast aan de uitdagingen van deze tijd.

Het was de bedoeling dat het Rapport de aanleiding en aanzet zou vormen van een breed debat over de internationale situatie, en vooral ook over de rol van de Verenigde Naties daarin. Dat debat werd inderdaad heel intensief gevoerd; men kan het niet anders stellen.

De Millennium+5 top van september 2005

In een eigen rapport waarin hij de suggesties van het Panel (in een volgens sommigen ook al afgezwakte vorm) overneemt legde de Secretaris-Generaal dan de kwestie voor aan de Algemene Vergadering, met name aan een Top van Staatshoofden en Regeringsleiders, aan het begin van de 60e zitting van de AV, in september 2005. Met name legde hij sterk de nadruk op de hervormingsvoorstellen, op de eerste plaats de hervorming van de Veiligheidsraad.

Maar in de voorbereidende onderhandelingen voor de Top bleek al dat de tijd daarvoor nog niet rijp is. Niet alleen is de instemming van de vijf permanente leden daarvoor vereist: ook dient er een akkoord tot stand te komen over welke landen de verschillende regio's zullen vertegenwoordigen. En daar kon men het, zelfs in (West-)Europa, niet over eens worden! De Slotverklaring van de Top stelde in dat opzicht dan ook teleur. Wel werd het voorstel van de oprichting van een *Peacebuilding Commissie* behouden, zoals we hierboven zagen.

2. De mondialisering en haar gevolgen

Nieuwe uitdagingen

De toenemende mondialisering van de internationa-

le betrekkingen, de liberalisering van de wereldhandel, de versnelde ontwikkeling van de communicatiemogelijkheden en van de informatietechnologie, ze lijken onomkeerbaar te zijn. Ze brengen voor velen ook nooit geziene mogelijkheden mee.

Maar de vrees is misschien niet ongegrond dat sommigen uitgesloten zullen blijven van de voordelen die deze nieuwe ontwikkelingen kunnen brengen, of erger nog, dat ze er het slachtoffer van worden.

Het is nu vaak goedkoper om hier geproduceerde onderdelen te laten assembleren in lage loon-landen. De vrees voor een algemene verslechtering van de arbeidsomstandigheden ten gevolge van deze ongeremde en ongecontroleerde vrije markt lijkt dan ook volgens velen gegrond.

Privé investeringen: een plus of een gevaar voor de Derde Wereld?

De ook vroeger al populaire vorm van ontwikkelingssamenwerking, privé-investeringen in Derde Wereld landen, is de laatste jaren enorm toegenomen; deze investeringen nemen nu overal een veel groter deel van de financiering voor hun rekening dan ODA.

Maar dit brengt wel problemen mee.

Op de eerste plaats is het uit de aard der zaak een erg selectieve vorm van ontwikkelingssamenwerking: de armste landen trekken niet meer dan 1% van de totale investeringen aan. Daar dient dan ook werk te worden gemaakt van een grotere stabiliteit, een goed functionerende administratie, een behoorlijke wetgeving om investeringen aan te trekken. Anderzijds is respect voor mensvriendelijke arbeidsomstandigheden (geen kinderarbeid!) een belangrijk aspect.

Ook is er het risico dat grote investeerders, de trans- of multinationale ondernemingen, een te grote rol gaan spelen in de fragiele economieën van de gastlanden. Traditioneel was vooral UNCTAD betrokken bij pogingen om deze invloed tot een aanvaardbaar niveau terug te brengen, door het opstellen van een 'Code of Conduct', door het verspreiden van informatie, het bepleiten van 'good practices', de sensibilisering van politici.

UNCTAD publiceert ook jaarlijks een *World Investment Report*.

De Wereldbank stelde in 1992 *Guidelines on the Treatment of Foreign Direct Investment* op, maar daar gaat het vooral om gedragsregels voor de ontvangende staat, en dus juist om de bescherming van de buitenlandse investeringen.

Dit is een duidelijke illustratie van een nieuwe, meer zakelijke, benadering van economische ontwikkeling: per slot van rekening gaat het bij een onderne-

ming om produceren, verkopen en winst maken of, in andere woorden: “the business of business is business”, en geen ontwikkelingshulp.

Sinds jaren is er bij de *civil society* een meer algemeen besef van de negatieve gevolgen van de in wezen ongecontroleerde activiteiten van deze ondernemingen. Aandacht trekkende en succesvolle acties van consumentenorganisaties tegen onder meer Nike, Shell, Reebok, en Ikea hebben al geleid tot openbare verontschuldiging van de ondernemingen in kwestie, en tot een vrijwillige aanpassing van de productieprocessen.

Het is nu al zo ver gekomen dat het argument van respect voor minimum arbeidsvoorwaarden een element is geworden in de *marketing* van een bepaald product, zoals met de slogan “schone kleren”!

Maar ondanks het goede werk dat hier, mede door de bovengenoemde acties, al tot stand gekomen is blijft het vooralsnog bij vrijwillige en verspreide acties.

Wel blijkt dat na het middenveld zelfs de *zakenwereld* misschien tot een betere samenwerking kan worden overgehaald.

En daarmee komen we aan een derde evolutie binnen de Verenigde Naties.

3. Nieuwe partners voor de VN

Een idee van Kofi Annan: een ‘Global Compact’ tussen de VN en het Bedrijfsleven

Brussel, januari 2005: Secretaris-Generaal Kofi Annan neemt de eretekenen in ontvangst van het ere-doctoraat dat hem in 2003 werd toegekend door de Universiteit Gent.

Op 26 juli 2000 werd, zo zei de Secretaris-Generaal, geschiedenis geschreven in het kantoor van de Verenigde Naties in New York. Op die dag kwam er een soort coalitie tot stand tussen de Wereldorganisatie, het bedrijfsleven, de vakbonden en het grote pu-

bliek.

Hij stelde een *Global Compact* voor, een soort gemeenschappelijk handvest, specifiek gericht op drie gebieden waarover internationaal in het algemeen al overeenstemming bestaat: mensenrechten, arbeidsvoorwaarden, en de bescherming van het milieu.

Hij riep de leidende figuren uit de zakenwereld op, negen grondbeginselen te aanvaarden en toe te passen die zijn gebaseerd: ten eerste op de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, ten tweede op de IAO-Verklaring van 1999 over ‘Fundamental Principles and Rights at Work and their Follow-up’, op de Slotverklaring van de Sociale Top van Kopenhagen van 1995, en tenslotte op de Verklaring van Rio over Milieu en Ontwikkeling van 1992. In 2004 werd een tiende grondbeginsel toegevoegd dat betrekking heeft op corruptie.

De Grondbeginselen van het Global Compact

De tien Grondbeginselen van het Global Compact zijn:

Op het gebied van de *Mensenrechten*:

1. bedrijven dienen de bescherming van de rechten van de mens zoals die zijn neergelegd in internationaal erkende teksten te steunen en te bevorderen,

en

2. ervoor te zorgen dat zijzelf zich niet schuldig maken aan mensenrechtenschendingen.

Op het gebied van *Arbeidsvoorwaarden*:

3. bedrijven dienen het recht op vrije vakvereniging en het recht op collectief onderhandelen te erkennen;

4. iedere vorm van dwangarbeid te vermijden;

5. kinderarbeid daadwerkelijk af te schaffen;

en

6. een eind te maken aan discriminatie bij indienstneming en tewerkstelling.

Op het gebied van het *Milieu*:

7. bedrijven dienen een voorzichtig beleid te voeren met betrekking tot milieuproblemen;

8. initiatieven nemen die leiden tot een toenemende verantwoordelijkheid ten aanzien van het milieu;

en

9. de ontwikkeling en toepassing van meer milieuvriendelijke technologieën bevorderen.

Op het gebied van *corruptie*:

10. bedrijven dienen alle vormen van corruptie te bestrijden, met inbegrip van afpersing en omkoping.

Bedrijven kunnen aan het Compact meewerken door zich te manifesteren als leidinggevende 'wereldburgers'; ze kunnen de tien grondbeginselen aanvaarden als de basis voor hun management en ze openlijk propageren; ze kunnen actief samenwerken met de relevante VN-organen en organisaties, en de VN steunen in hun werk voor mensenrechten, betere arbeidsvoorwaarden, en duurzame ontwikkeling.

De VN zelf (binnen het VN Secretariaat werd een *Global Compact Office* opgericht) zullen ook een actieve rol spelen, via een speciale website, door uitwisseling van informatie en ideeën, door trainingsprogramma's en aanmoedigingsprijzen, en door ruime toegang tot databanken die verband houden met mensenrechten, arbeidsvoorwaarden en milieuproblemen.

Het Global Compact lijkt op het eerste gezicht een goed initiatief: het zal steeds meer verantwoordelijken uit de wereld van het bedrijfsleven samenbrengen om met de Verenigde Naties, de vakbondsector, en mensenrechten- en consumentenorganisaties te werken aan een nadere definitie van hun rol en hun verantwoordelijkheden ten opzichte van de internationale gemeenschap. Er is ook duidelijk sprake van een groeiend besef van een gemeenschappelijk belang bij het bevorderen van werkgelegenheid en welvaart en van economische groei en stabiliteit. De deelnemende ondernemingen hebben blijkbaar ook al een begin gemaakt met vrijwillige individuele acties, zoals het ontraden van kinderarbeid, of het opzetten van bijzondere opleidingsprogramma's, of het helpen verstrekken van medische voorzieningen ter plaatse.

Maar vooralsnog bleef het bij vrijwillige en verspreide acties: *netwerken*, die trouwens door de bedrijven zelf op hun website worden bekend gemaakt (reclame?). Het probleem blijft dat het Global Compact Office geen bevoegdheden heeft voor enige vorm van controle, of van monitoring. Dat bleef en blijft in belangrijke mate de taak van geïnteresseerde NGO's en consumentenorganisaties.

Toch werd in 2004-2005 een nieuw initiatief genomen: de instelling van een *Communication on Progress*, of COP, een jaarlijks verslag waarin de onderneming aangeeft hoe zij vorderingen gemaakt heeft op het gebied van de implementatie van de grondbeginselen: een begin van een centraal monitoring systeem?

De Civil Society als een mondige partner van de Verenigde Naties

Hierboven zagen we al hoe al vóór het tot standkomen van de nieuwe Verenigde Naties in 1945 een belangrijke rol, zo niet een sleutelrol, werd gespeeld

door allerlei privé-organisaties. Als voorbereiding op, maar ook tijdens, de Conferentie van San Francisco. Zo lagen ze niet alleen aan de basis van een zo nodig breed maatschappelijk draagvlak voor de Wereldorganisatie, maar zelfs ook van de invoering van bijvoorbeeld de bescherming van de mensenrechten als een van de voornaamste doelstellingen van de Organisatie.

De invloed die ook later van dergelijke organisaties is uitgegaan kan niet worden overschat. Denken we maar aan de vrouwenorganisaties en de VN Conferenties over vrouwen; denken we maar aan de mensenrechtenorganisaties en hun actieve rol in het VN-mensenrechtenproject.

Hun inbreng werd zelfs ingeschreven in het Handvest: zo zegt artikel 71 dat de Economische en Sociale Raad "passende maatregelen kan treffen voor het plegen van overleg met niet-gouvernementele organisaties die betrokken zijn bij binnen zijn bevoegdheid vallende aangelegenheden".

Er werd een ECOSOC-Comité ingesteld dat beslist welke NGO's in aanmerking komen voor dit 'consultatief statuut'. Ook werden er regels opgesteld voor de manier waarop ze aanwezig kunnen zijn bij, opmerkingen kunnen maken in, en zelfs voorstellen kunnen formuleren aan, bepaalde VN-organen. Anderzijds werd van de betreffende NGO's verondersteld dat zij op hun beurt de VN-gedachte, meer in het bijzonder op hun eigen terrein, zouden doorgeven aan het grote publiek.

Tot in de jaren negentig vormde dit systeem een nuttige, maar nog niet erg invloedrijke, bijdrage aan de werking van de VN. Dit veranderde met de VN Conferentie over Milieu en Ontwikkeling in Rio, in 1992. Duizenden NGO's meldden zich aan om op de een of andere manier actief betrokken te worden bij het werk van de Conferentie.

En sindsdien heeft niet alleen het aantal NGO's met consultatief statuut een spectaculaire uitbreiding ondergaan: het werd gewoonte om in de marge van grote internationale conferenties 'alternatieve' conferenties te organiseren waar de problematiek 'vanuit het middenveld' werd besproken en van waaruit alternatieve voorstellen werden gericht tot de regeringen.

Het belang van deze 'civil society' invloed kon niet langer worden ontkend.

Blijft de vraag hoe de aanwezigheid en de input van deze belangrijke drukingsgroepen kan worden verwerkt in de besluitvormingsprocessen van de VN.

Ook hiervoor werd door de Secretaris-Generaal een Panel van eminente deskundigen aangesteld om het probleem in al zijn aspecten te onderzoeken. Het

Cardoso-rapport (de Voorzitter van het panel was de voormalige President van Brazilië), in 2004 gepubliceerd, onderstreepte ten volle het belang van een hechte samenwerking met het middenveld op allerlei terreinen, ook op het gebied van vrede en veiligheid, een nieuw element.

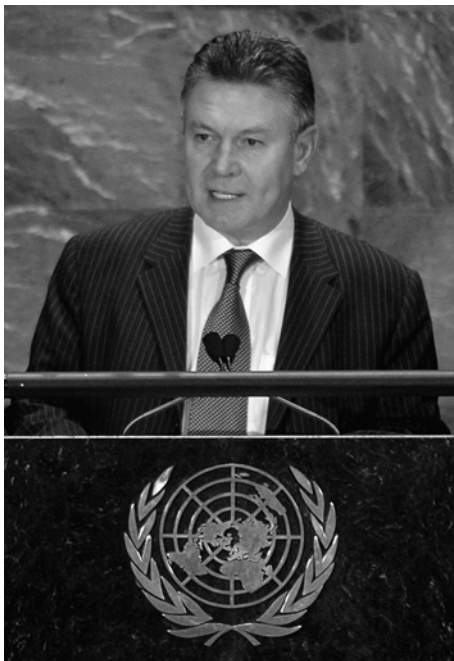
Wel wordt ook gewezen op de *verantwoordelijkheid van NGO's om te werken aan hun legitimiteit*: transparantie, deskundigheid, onafhankelijkheid, en een zekere mate van zelf-regulering zijn onontbeerlijk.

7. Tenslotte: na zestig jaar maken we de rekening op

De Verenigde Naties door de jaren heen

Aan het slot van deze wel heel vluchtige tocht door de geschiedenis van de Verenigde Naties komen we tot de conclusie dat er sinds 1945 enorm veel gebeurd is.

Zestig jaar lang heeft de Organisatie een *forum* geboden waar de grote problemen van de wereld – veiligheid, mensenrechten, koloniale overheersing, ontwikkeling, het milieu – aan de orde konden worden gesteld. Waar bedreigde, of arme, of kansloze, landen en regio's hun problemen naar voren konden brengen, en waar werd gezocht naar mogelijkheden om aan die problemen iets te doen.

Karel De Gucht, Minister van Buitenlandse Zaken, tijdens een toespraak tot de Algemene Vergadering in New York.

In die zestig jaar is de overtuiging ook steeds verder gegroeid dat gezamenlijke problemen alleen kunnen worden opgelost in een *gezamenlijke aanpak*. Dat geldt vooral voor de bedreiging van het milieu, maar evenzeer voor allerlei grensoverschrijdende activiteiten zoals internationale handel, luchtvaart, scheepvaart, vrachtvervoer, ... Zo'n gezamenlijke aanpak werd in talloze gevallen geformuleerd.

Tenslotte is er de groeiende aandacht geweest voor het individu, voor de mensen, hun rechten, hun levensomstandigheden, hun persoonlijke veiligheid. Ook daar werd middelen ontworpen voor een systematische verbetering.

De vraag naar resultaten

Maar dan komt de cruciale vraag: wat hebben de VN werkelijk kunnen *doen* aan al die problemen? Wat zijn nu de concrete resultaten? *Zijn* er concrete resultaten?

En daarop is ook een cruciaal antwoord: de Verenigde Naties zijn in essentie niet meer dan een forum waar problemen aan de orde worden gesteld, naar oplossingen wordt gezocht, afspraken worden gemaakt.

De uiteindelijke implementatie en uitvoering van die afspraken ligt nergens anders dan in de handen van de Lidstaten, in onze eigen handen dus.

Zelfs wanneer, zoals we wel eens horen zeggen, de Verenigde Naties zouden hebben gefaald in het handhaven van de internationale vrede en veiligheid, gefaald in het bevorderen van de rechten van de mens, gefaald in de bescherming van het milieu, gefaald in het uitroeien van armoede, kinderarbeid en mensenhandel, dan wil dat eigenlijk alleen maar zeggen dat wijzelf daarin gefaald hebben.

Dat we onvoldoende gebruik hebben gemaakt van de oplossingen en instrumenten die de VN ons bieden.

En dat het *onze persoonlijke plicht is* om daarin verandering te brengen.

Hervormingen?

Na de Septembertop overheerste de teleurstelling dat de ambitieuze voorstellen van de Secretaris-Generaal voor een aanpassing en hervorming van het VN-systeem niet waren overgenomen door de deelnemende landen. Er werd gewezen op het feit dat de Organisatie gewoon niet meer aangepast is aan de veranderende omstandigheden. De wereld van 2005 is niet meer de wereld van 1945, van San Francisco. Maar heeft onze korte geschiedenis van de VN niet duidelijk aangetoond dat er wel degelijk aanpassingen en initiatieven zijn geweest? Dat de Organisatie

steeds in staat is geweest om nieuwe probleem en nieuwe uitdagingen onder ogen te zien?

Eigenlijk kunnen we dat niet beter formuleren dan met de woorden van een van de Belgische top-ambtenaren bij de VN, in een interview ter gelegenheid van VN60*:

“Het is duidelijk dat mijn geloof in de idealen van de VN nog even sterk is als toen ik jaren geleden voor het eerst in het Secretariaat begon te werken. Dat is vooral omdat ik geen alternatief zie voor deze Organisatie. Voor wat men in 1945 is overeengekomen en in San Francisco heeft ondertekend zullen nog vele generaties dankbaar moeten zijn.

Het is van belang zich daarvan ten volle bewust te zijn tijdens deze zestigste verjaardag van de Wereldorganisatie en zich niet te laten verblinden door hervormingskoorts.

Natuurlijk is een voortdurende aanpassing van de werkingsstructuren nodig, maar zo'n evolutieve hervorming

heeft al gedurende de hele geschiedenis van de VN plaatsgegrepen.

Wat de lidstaten tijdens de recente topbijeenkomst in de Algemene Vergadering aanvaard hebben is slechts een verdere stap in de voortdurende evolutie van onze instelling. Er is daarom ook geen reden tot wanhoop. Het resultaat beantwoordt misschien niet aan de zeer hoge verwachtingen die men had gesteld (en het behoorde tot de natuurlijke taak van de Secretaris Generaal de doelen zo hoog mogelijk te stellen), maar we behaalden belangrijke doorbraken op enkele essentiële domeinen en men heeft nu een stevige blueprint waarop men verder kan bouwen. De enige grote teleurstelling: de totale afwezigheid van ook maar enige overeenkomst op het gebied van non-proliferatie en ontwapening, en men moet hopen dat dat in de toekomst rechtgezet kan worden.

Neri SYBESMA-KNOL ■

Verder lezen

* Het citaat aan het einde van vorig artikel komt uit een interview met Raymond Sommereyns, Directeur, Outreach Division, Departement Publieksinformatie van de Verenigde Naties te New York.

(De volledige tekst van het interview wordt, samen met commentaren en interviews van en met andere VN-ambtenaren, en diplomaten met VN ervaring, gepubliceerd in het volgende nummer van Wereldbeeld.)

Jan WOUTERS en Cedric RYNGAERT, *De Verenigde Naties; een wereld van verschil?*, Leuven, Acco, 2005.

Een dertigtal kritische bijdragen van specialisten op het gebied van de VN: over het institutionele VN-kader, de plaats van de VN in Vlaanderen, België en de Europese Unie, de relaties van de VN met niet-overheidsactoren... Er wordt ook dieper ingegaan op de verschillende beleidsdomeinen van de VN, vandaag en in de toekomst.

Paul MORREN, *Het ontstaan van de Verenigde Naties*, Roeselare, Roularta, 2005.

Een schets van het streven naar vrede, en de ontwikkeling van de vredesgedachte, die uitmond in de oprichting van de Organisatie van de Verenigde Naties in 1945.

In de reeks *International Organizations*, onderdeel van de *International Encyclopedia of Laws*, van Kluwer Law International, worden monografieën gepubliceerd over de Verenigde Naties (verschenen in 2000) en over verschillende van haar Gespecialiseerde Organisaties (de reeks is nog niet volledig).

Documentatie vanuit de VN

Het meest volledige overzicht over de structuren en de activiteiten van de VN vind je in *ABC van de Verenigde Naties*, uitgegeven door de Verenigde Naties, Departement Publieksinformatie, New York. Verkrijgbaar bij het Regionaal Informatiecentrum van de Verenigde Naties te Brussel.

Er is een maandblad, *UN Chronicle*, met nieuws over de VN.

Er bestaan ook een groot aantal *publicaties en brochures over specifieke onderwerpen* binnen het VN-werk, zoals Discriminatie van de Vrouw, Mensenrechten, Vredesoperaties, Terrorisme, de Millennium Ontwikkelingsdoelstellingen...

Veel Programma's, en alle Gespecialiseerde Organisaties, van het VN-systeem hebben eigen tijdschriften, en publiceren belangrijke *studies en rapporten* over de verschillende aspecten van hun werkterrein. Uiteraard hebben ook zij alle hun eigen website.

De officiële verslagen van de vergaderingen, de teksten van resoluties, de rapporten en studies van het VN-Secretariaat, zijn te raadplegen op de *website van de VN*: www.un.org.

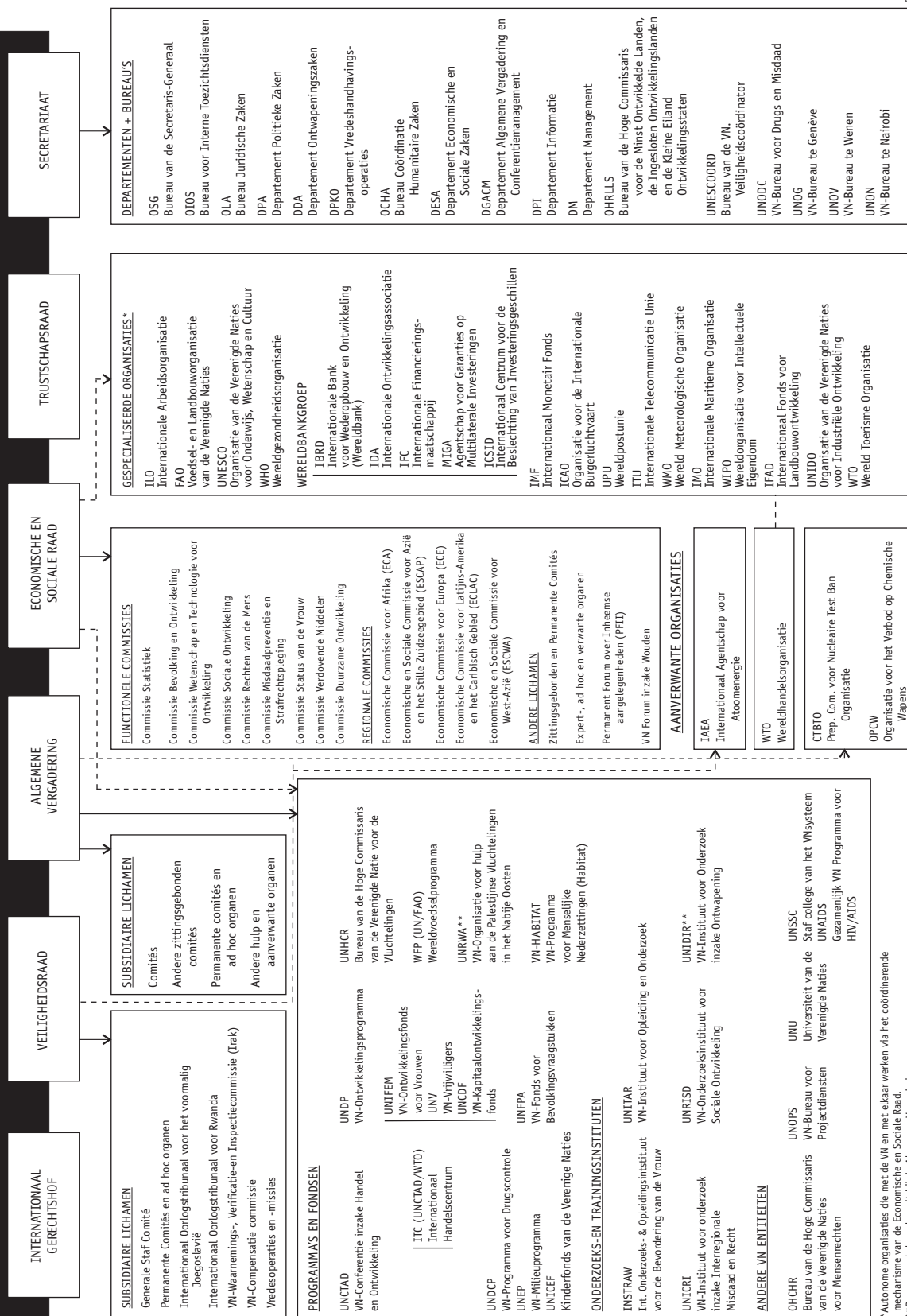
Er zijn vandaar ook links met alle programma's, organen en organisaties uit het VN-systeem, met de websites van de missies (permanente vertegenwoordiging) van de Lidstaten en met andere internationale organisaties.

DE VERENIGDE NATIES

VOORNAAMSTE VN-ORGANEN

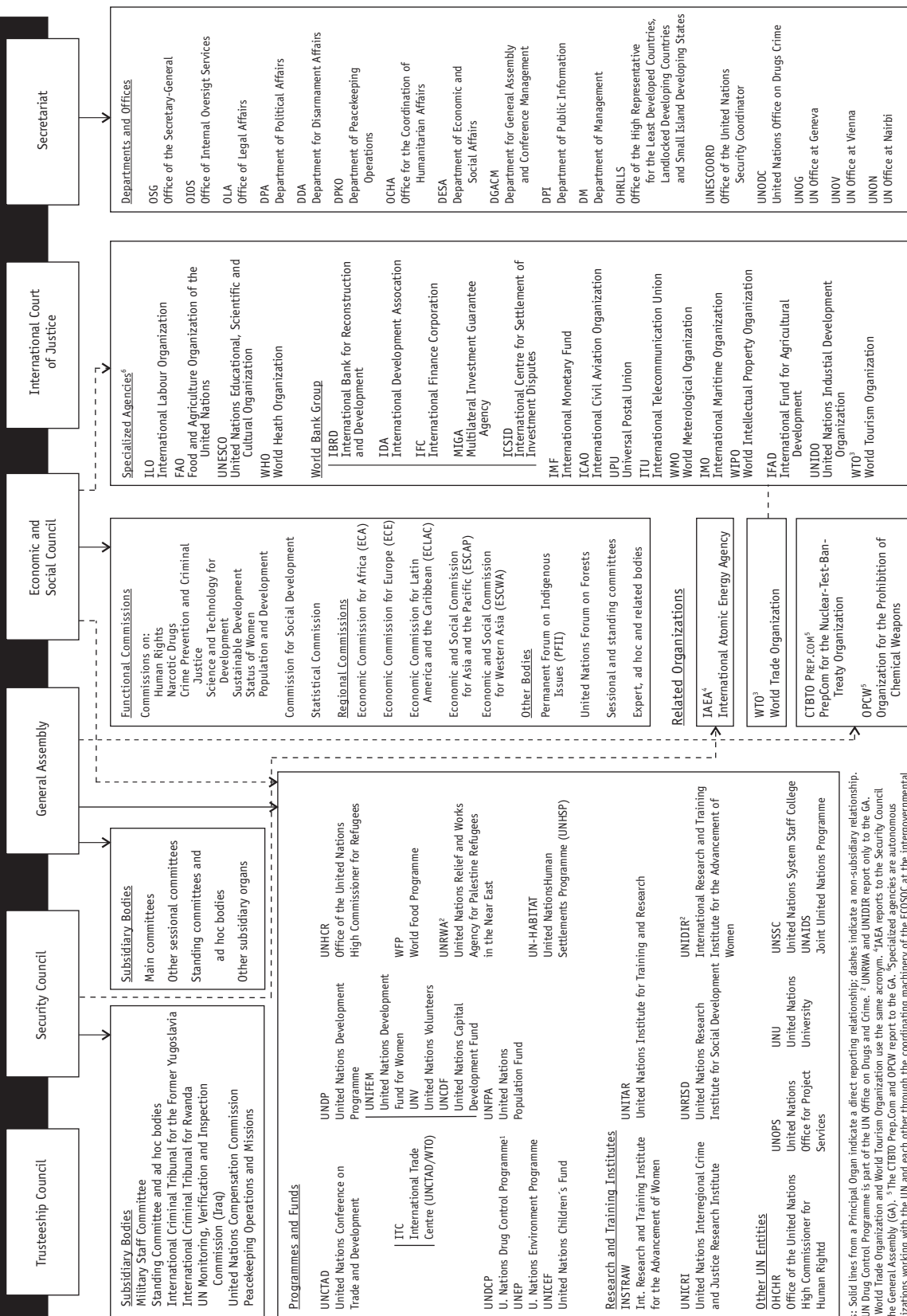

* Autonome organisaties die met de VN en met elkaar werken via het coördinerende mechanisme van de Economische en Sociale Raad.

** Brengen enkel verslag uit bij de Algemene Vergadering

The United Nations system

PRINCIPAL ORGANS

Notes: Solid lines from a Principal Organ indicate a direct reporting relationship; dashes indicate a non-subsidiary relationship.
*The UN Drug Control Programme is part of the UN Office on Drugs and Crime. ² UNRWA and UNHCR report only to the GA.
³The World Trade Organization and World Tourism Organization use the same acronym. *IAEA reports to the Security Council and the General Assembly (GA). ⁵ The CTBTO Prep Com and OPCW report to the GA. ⁶ Specialized agencies are autonomous organizations working with the UN and each other through the coordinating machinery of the ECOSOC at the intergovernmental level, and through the Chief Executives Board for coordination (CEB) at the inter-secretariat level.

VN in België

REGIONAL UNITED NATIONS INFORMATION CENTRE
www.runic-europe.org
info@unbenelux.org

UNITED NATIONS DEVELOPMENT PROGRAMME/UNOB
www.undp.org
undp.brussels@skynet.be

UNITED NATIONS ENVIRONMENT PROGRAMME
www.unep.org
info@unep.be

UNITED NATIONS FUND FOR POPULATION ACTIVITIES
www.unfpa.org
unfpa-brussels@unfpa.be

UNITED NATIONS CENTRE FOR HUMAN SETTLEMENTS
www.unhabitat.org
unhabitat.admin@skynet.be

REGIONAL REPRESENTATIVE OF THE UN HIGH COMMISSIONER FOR REFUGEES
www.unhcr.org
belbr@unhcr.org

UNICEF
www.unicef.org
brussels@unicef.org

UNITED NATIONS OFFICE FOR THE COORDINATION OF
HUMANITARIAN AFFAIRS
www.unocha.org
gary.littlechild@dha.unicc.org

WORLD FOOD PROGRAMME
www.wfp.org
wfp.brussels@wfp.org

WORLD INTELLECTUAL PROPERTY ORGANIZATION
www.wipo.org
bucop@wipo.org

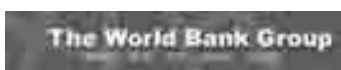
UNITED NATIONS UNIVERSITY
www.cris.unu.edu
director@cris.unu.edu

FOOD AND AGRICULTURE ORGANIZATION OF THE UNITED NATIONS
www.fao.org
fao.lobr@fao.org

INTERNATIONAL LABOUR ORGANIZATION
www.ilo.org/public/dutch/region/eurpro/brussels/index.htm
Brussels@ilo.org

WORLDBANK
www.worldbank.org
hbridi@worldbank.org

WORLD HEALTH ORGANIZATION
www.euro.who.int
postmaster@who-eu.be